Թ. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 2,778 — Կ. ՊՈԼԻՍ. 1905. ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 27—9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ — 12 ՌԱՄԱԶԱՆ 1323 — 27 ԹԸՇՐԻՆԸ ԷՎ" 1321 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

بوزانتيون
ارمنيجه يومى وسياسى غزته، صاحب امتياز و مدير مسئولى
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره خانه سى باب عالى جاده سنده ۲۳ و ۲۵ نومرولى
دائرۂ مخصوصه ده در

Բիւզանդիոն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՅԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԱՄ
ՁԻՒՆԱԳՈՒՆՏԸ

[illegible epigraph, 4 lines]

Աշնանավերջի այս օրերուն մէջ, վերնագիրս կարդալով, հիմա շատեր պիտի կարծեն թերեւս որ մօտաւոր ձմեռուան վրայ քրոնիկ մը պիտի հիւսեմ և կամ Սքօթլէնտական նոր խաղի մը նկարագրութիւնը պիտի ընեմ ներկայ գրութեանս մէջ, ժամանցի ձմեռ փորձուելու համար։

Ո՛չ։

Ձիւնագունտը, փոխաբերաբար, ուրիշ խօսք պատկերալից նշանակութիւն մըն ալ ունի։

Առաւօտ մը, երբ գետինը երկու թիզ ձիւն նստած է, ելէք մեղմ ու երկայն զառիվերի մը կատարը, ձեռքով պզտիկ ձիւնագունտ մը շինեցէք, ձեր երկու ափերուն մէջ սղմելու ատրիճան պզտիկ, և գետինը քիչ մը թաւալցուցէք զայն դէպ ի զառիվայրին վար և տես շատ չանցած պիտի մեծնայ ուռճանայ անիկա։

Այսպէս, ենթադրեցէք որ դուք չքաւոր տղեկ մ'ըլլայիք և բարեսէր մէկը ձեզի իր քովը առնէր մեծցնէր, կրթէր, գործի դնէր, հարստանալու ճամբան հարթէր ձեր առջև, և ձենէ խօսք առնէր որ դուք ալ ձեր կարգին երկու ուրիշ տղեքաւոր տղոց նոյնը պիտի ընէք ինչ որ ըրաւ ինք ձեզի, և դուք ալ անոնցմէ համանման պայմաններու մէջ միևնոյն խոստումը պիտի առնէիք, որով հետզհետէ պիտի շատնային անոնք, — բան մը զորուն «յառաջատուութիւն» կ'կոչեն Թուաբանութեան մէջ։ Ահէկա «Ձիւնագունտն» է անա բարոյական, մարդասիրական իմաստով։

Գիշեր մը, առանձքս քիչ մը էւէլ քնանալով ըլլալով թերևս,—ինչպէս պիտի սիրէին գուշակել բնախօսութեան սիրահար ու երազի չհաւատացող աննախապաշար միտքեր,—մինչև առաւօտ զարմանալով բայց միշտ կապակից անուրջներու շարքի մը մէջ լող կուտամ։

Պոլսական թերթ մը կ'անցնի ձեռքս, ուր յառաջին սիւնակին մէջ, Բօրդ Արթուրի անձնատուութեան գիրերուն չափ խոշոր գիրերով,—քանի փունթօնց ըլլալը ճշտելու չափ տառագէտ չեմ դեռ տպագրական գիրերու,—բայց նամակ մը կը շաղչկայ աչքերուս առջև։ Անչափ յստակօրէն ու մանրամասնօրէն կ'տեսնեմ ու կ'կարդամ զայն որ պահ մը կ'մոռնամ քունի մէջ ըլլալս կամ անուրջներու մէջ թեւածելս։

Հիմա աւելորդ կ'սեպեմ այդ նամակը նոյնութեամբ արտատպել հոս. գլխաւոր գիծերը միայն մէջ բերեմ և կ'բաւէ։ Ստորագրողը հարուստ ու անժառանգ ամուրի մ'է, որ կ'փափաքի իրական բարիք մը ընել. անմիջապէս աւելցնեմ որ անիկա ոչ ադամանդի բարիքեան վաճառական մըն է, ոչ Մանչէսթրական մեծափարթամ մը, ոչ ամերիկացի միլիոնատէր մը, ոչ ալ հնդկահայ նապապ մը։ Գաւառական հեռաւոր ու համեստ քաղաքի մը մէջ կարասած, անծանօթ արարած մը միայն։ Մինակ թէ անոր բերած նորութիւնն այն է որ իրազեկ ըլլալով նախապէս տեղի ունեցած կտակներու, նպաստներու, մրցումներու անօգուտ ու աննպատակ հանգամանքին, խորապէս տղղուելով անոնց մասին եղած բուռն քննադատութիւննե-րէն և վստահ չըլլալով անշուշտ այնչափ իր միտքին գաղափարութեանը վրայ, որչափ է իր սիրտին փափուկ զգացումներուն վրայ, ինչպէս նաև հետեւելով մեծանուն ու գործնական Քարնէկիի ուղղութեան, հրապարակային կոչ մը կ'ընէ ամէն անոնց որոնք գրիչ մը գիտեն բռնել եւ գաղափար մը կրնան ծնուցանել ու սնուցանել իրենց միտքին մէջ, որ յայտնեն թէ իրենք ինչ բարեգործութիւն կրնային կամ կ'խորհէին ընել նոյն այն դրամով զոր ինք ամբողջովին իր համայնքին թողուլ կը յօժարէր։ Եւ իր նամակը սապէս կը վերջանար.

«Մեծամտութենէ մը բռնուած չէ որ Քարնէկիի անունը յիշել կ'պարտաւորուիմ հոս, այլ զգացնելու համար թէ ո՛րչափ գործնական ու ողջամիտ ուղղութեան մը հետևելու ջանադիր եմ։ Իրաւ է որ անհուն հեռաւորութիւն մը կայ՝ անոր բաշխել մատուցած քառասուն միլիոնին ու իմ բովանդակ ունեցած ու ամբողջ հարստութեանս քառասուն հազար ոսկիին միջեւ. բայց եթէ համեմատութիւնները պահուին Անկլօ-սաքսոն հասարակութեան, ներու մեր պզտիկ համայնքին միջեւ, չեմ կարծեր որ այդ բաղդատութենէն շատ բան կորսնցնենք մենք մեր առատածով և իրաւունք չունենանք յաւակնութիւնը տածելու այդքան աշխարհահռչակ բարերարի մը հետքերուն հետեւելու։»

Այս վերջաւորութեան վրայ, նախապէս ունեցած զարմացումս հիմա տակաւ հիացումի կը փոխուի։

Հիմա, եռեւէ եռեւ, ուրիշ տեղական թերթերու շարքեր կ'անցնին ձեռքէս, որոնց ամէն մէկուն մէջ բազմաթիւ խելանի առաջարկութիւններ կը վխտան ամէն ուղեղէ դուրս պոռթկացող, եւ երեւակայելի ու աներեւակայելի, կարելի ու անկարելի, օգտակար ու աննպատակ բարեգործութիւններու անճշմարտանման փունջեր կը փռուին բուռ բուռ։ Հիմա հոս կարելի չէ անոնց ամէնուն ալ թուումը ընել, բայց մէկ քանիներ միայն յիշեմ, պզտիկ գաղափար մը տալու եւ միտքերու թեթեւ զուարճութիւն մը պարգեւելու համար։

Մէկը Հիւանդանոցին նոր թեւեր ու սեղեր շինել, միշտ շինել կը յանձնարարէ, այն աստիճան ծանրանալով մասնաւորապէս յիմարանոցի բաժինին վրայ որ մարդ ուզէ չուզէ կը մտածէ թէ արդեօք առաջարկուն, կանխազգացումով մը, ապագային համար իրեն հանգիստ օթեւա՞ն մը կ'ուզէ պատրաստել։ Ուրիշ մը ողջախոհութեան հարցին կ'փափաքի նուիրել այդ քառասուն հազար ոսկին, նոր prix de Deutsh մը կազմակերպելով այդպէս մեր մէջ եւ ատոր օդուոններու մասին կնճռոտ բացատրութիւններու մէջ մխրճելով, զորս հասկնալ տրուած չէ անշուշտ մեզի պէս հասարակ մահկանացուներու։ Վարժապետին մէկը որոշապէս կը պահանջէ այդ գումար ամբողջովին «Ուսուցչաց Սնտուկին» յատկացնել, նոյն իսկ տոկուին քիչ գտնալով զայն եւ պնդելով որ ապահովաբար նուիրատուն պէտք է երախտապարտ եղած ըլլայ ուսուցչի մը որ կեանքի պայմաններն ու գիտելիքները ծանօթացուց իրեն և մղեց զինք այդ հարստութիւնը դիզելու ճամբուն մէջ։ Բարեպաշտուհի տիկին մը որ գայթակղած ըլլալ կ'երեւայ Երուսաղէմի միաբաններուն անմիաբանութենէն, հոգեւական եւ ուրիշ ներքին խնդիրներէն, կ'առաջարկէ նուիրուած գումարին մեծ մասովը վանքին պարտքերը գոցել, և մնացածովը գոհացնել թէ՝ հոգեւորական թէ հոգեւորոյ կուսակցութիւնները, որպէս զի ժամանակ մը նորէն սիրով ու եղբայրաբար ապրին արժանապատիւ այդ Հայրերը, մինչեւ... ցոլացումի տատանեկ հաղորդաւոր նոր պարտքերու։ Հարկաւ մինչեւ այն ատեն նոր բարերարներ կը հասնի դեռ մեր մէջ Աբրահամեան, Իսահակեան և ... Ս. Յակոբայ Սուտաւոր։ Ուրիշ մը կ'յանձնարարէ Պոլսոյ եւ գաւառներու բոլոր եկեղեցիներուն մէջ հիմակուան գտնուած գպրական չուպիկները վերցնել եւ տեղը թուղթէ ու ոսկեթել բռնուած չուպիկներ դնել, նոյն գումարն ամբողջովին ծախսելով, ինչ որ եկեղեցիներէն աւելի սրմաքէններու շուկայի պայծառութեան պիտի ծառայէր անկասկած։ Ուրիշ գործնական ոգիի տէր պարոն մը կ'առաջարկէ Զազմաքչըլարի կողմը մանիֆաթուրայի և խուրտավաթի մեծ վաճառատուն մը հաստատել, ուրկէ պարտաւոր ըլլան գնել բոլոր Հայ խանութպանները. և որուն զուտ հասոյթը յատկանայ Ազգ. Հիւանդանոցին և Գալֆաեան Որբանոցին։ Բառարանէր ու փարայատէր օրագրող մը, հիմնուելով նախապէս տեղի ունեցած լրագրական պայքարներու տուած մեծ արդիւնքներուն վրայ, հակախաղամոլական և ի նպաստ սրբոքներու լրագրական կրկնակ պայքարներ կազմակերպելու կողմը կ'զուէ։ Գաւառացի մը փլած բոլոր վանքերը նորոգելու կամ վերաշինելու բաղձանք կ'յայտնէ. ուրիշ մը որ կ'երեւայ թէ իր գործերուն մէջ հաղորդակցութեան պակասէ մեծապէս կը նեղուի, շոգեկառային երթեւեկ մը հաստատել կը խնդրէ իր բնակած քաղաքին և Պոլսոյ միջեւ, ատկէ գոյանալիք անստեման հասոյթներէն չեմ գիտեր ի՛նչ նոր Հաստատութիւններ կառուցանելով։ Վերջապէս, ես ալ չեմ գիտեր դեռ ի՛նչ գրական — բարոյական անհեթեթութիւններ։ Վերա ձայն մը միայն կ'լսուի ի նպաստ վարժապետանոցի մը, որ կ'կորսուի կ'երթայ ընդհանուր ու խժալուր ճռուողին մէջ։

Վերջապէս, մէյ մըն ալ կ'իմացուի որ նախապէս որոշուած պայմանաժամը լրացեր և «Ձիւնագունտ» յօդուածին հեղինակին առաջարկութիւնը առաջնութիւն է շահեր յորդելի նուիրատուին քով։ Վերնագիրէն դատելով, ես զանց ըրած էի կարդալ այդ խիստ երկար յօդուածը որ ո՛վ գիտէ ինչ կարգի արտառոցութիւններով լեցուած ըլլալ ենթադրած էի։ Արդէն ուզէի ալ չէի կրնար ամբողջովին կարդալ երկարապատում այդ գրութիւնները, քանի որ ձեռս գիշերուան մը չափ երկար չէր տակաւին այն գիշերը՝ ուր ես այդ երազը տեսայ։ Բայց գաւառացի մեծահարուստ բարերարը կ'երեւայ թէ ինէ շատ աւելի համբերատար ոգի ունի եղեր որ կրցեր է մանրամասնօրէն հետեւիլ այդ յօդուածներու մեծակոյտ դանդուածին և անոնց մէջէն կրցեր է երեւան հանել մարգրիտ հատիկը։

Ուստի այս անգամ ձեռք կ'առնեմ ու մասնաւոր ուշադրութիւնով կ'կարդամ այդ բախտաւոր հեղինակին գրութիւնը։ Յօդուածագիր պարոնը, նախ ընդհանուր տեսութիւն մը կ'ընէ Եւրոպայի մէջ ուսում առնող տղայոց նիւթական խնդիր ու շատ անգամ յուսահատական կացութեան վրայ. կ'պարզէ անոնց վարած սակաւարիւն կեանքը, յամառ աշխատութիւնները, կրած տոկուն զրկանքները, տուն ձեռք բերուած ու շատ անգամ կիսատ ու ապարդիւն մնացած փոյլուն յաջողութիւնները, դրամ ճարելու համար իրենց ըրած աղեխարշ թապարկումները ու դիմումները, անպաշտպան իրենց թարմ հոգիին կրած վհատական ազդեցութիւնները, բնակած սենեակին վարձքը վճարելէ խուսափելու համար իրենց տանտիրուհիին կամ ուրիշ աղտոտ կիներու սպասիչ կիրքերուն անձնատուր ըլլալները, շատ անգամ իրենց յաջող ուսանողութիւնը լքելով ապականութեան ու ցեխի մէջ անյայտ կորչիլները, ծայրայեղ աղքատութենէ, անօթութենէ և surmenageներէ առաջ եկած և կամ ուրիշ ծածուկ հիւանդութիւններէ թափթփիլները, վերջապէս դեռ ուրիշ բազմաթիւ պատճառներ որոնց … մէջ կ'ճզմուին ու կ'նչուած … շատ մը յուսալից կեանքեր, պատուական անհատներ, գեղեցիկ տաղանդներ։ Յետոյ կ'նկարագրէր իր իսկ աչքերովը տեսած բազմաթիւ անհատական դէպքեր. հոս մէկը որ իր խիստ յաջող ուսանողութեան կէս ճամբան լքուած է իր պաշտպանէն առանց պատճառի, և քան գործ ձգած նոր բարերար գտնալու ճիգերով կ'խեղդայ … անօթի և կ'անցընէ իր թանկագին ժամանակին մեծ մասը. ուրիշ մը՝ որուն դրամը կ'պակսի քննութեան մտնալու համար. ուրիշ մը՝ որ հիւանդանոցէ հիւանդանոց կ'թափառի. ուրիշ մը՝ որ սեղանաւորական աղտոտ գործերու միջամուխ կ'ըլլայ դրամ ճարելու համար, և վերջապէս անհուսօր զանազանութիւն մը ու մանրամասն նկարագրութիւններ՝ չքաւորութեան ու տառապանքի, որոնք սոսկումով համակած պէտք ըլլան մեր պատուական նուիրատուն։

Յօդուածագիրը յետոյ կ'անցնի իր գաղափարին գործնական մասին. կ'հաշուէ թէ այդ խնդիր ուսանողներ իրենց ծնողքներուն կամ պաշտպաններուն «մալ» կ'ըլլան ամիսը առնուազն հինգ—վեցական ոսկի. միջակ կարողութեան տէր ուսանողներ կ'ստանան ընդհանրապէս ութ—տասը ոսկի, իսկ բարեկեցիկները ու հարուստները՝ տասը-տասնըհինգ մինչեւ քսան ոսկի. բայց այս վերջի դասակարգերը մեզի չեն շահագրգռեր անշուշտ։ Գալով առաջական հազիւ հինգ—վեց ոսկի ստացող դասակարգին ուսանողներուն, անոնք ամէնքն ալ ցրուած են մէյմէկ կողմ և բնական է որ իրենց առած դրամը հազիւ կը բաւէ սենեակի վարձքի, ճաշի, ճերմակեղէնի և ուրիշ անմիջական պէտքերու, և հազիւ ծայրը ծայրին կրնան բերել, մինչ բացը մնալով դպրոցական ծախքերու համար։ Զատ սենեակ, զատ ճաշ, զատ լուացք, շատ լոյս ու ջեռուցում, ամէն բան զատ, տարակոյս չկայ որ շատ աւելի կ'նստի իրենց և իրենցմով ապրող ամբողջ industrie մը կայ համալսարանական որ և է քաղաքի մէջ։ Յօդուածագիրը կ'հաշուէ որ առ նուազն 50% աւելի ծախս մը կայ այս կարգի ապրելակերպի մը մէջ, և իբր հակապատկեր կ'ներկայացնէ այլազ ուսանողներու խումբեր՝ որոնք ամբողջ տուն մը աժան կ'վարձեն միասին, միասին կ'եփեն, միասին կ'ուտեն, միասին կը լուան, միասին կ'աշխատին իրարու օգնելով ու ամէն փորձութիւններէ հեռու մնալով, միասին կ'ծախսեն և երեսուն— քառասուն ֆրանքով շատ աւելի մաքուր, առողջ ու հանգիստ կ'ապրին ու կ'աշխատին քան մեր հարիւր—հարիւր քսան ֆրանք առնող ու չքաւորութեան մէջ լող տուող ուսանողները։

Ուստի կ'առաջարկէ եւրոպական համալսարանական մեծ քաղաքի մը մէկ հանգստաւէտ թաղին մէջ, Պատրիարքարանի վերին հսկողութեան տակ, հիմնել հոգեւոր հաստատութիւն մը ուր տարէէ տարի քառասուն հազարին բերելիք տոկոսով, ուշիմ ու մրցումի մէջ յաջող հանդիսացած աղքատ ուսանողներ խրկուին բժշկութեան, փաստաբանութեան, երկրագործութեան, վաճառականութեան, երկրաչափութեան, գիտութիւններու, արուեստներու կամ ուրիշ ո և է մասնագիտական ճիւղի հետեւելու համար, որոնք որ և է նիւթական մտահոգութիւն չունենան և կարենան ինքզինքնին ամբողջովին իրենց ուսումներուն տալ, Պոլիսէն բերուած փորձ վարիչի մը հսկողութեան տակ, որ պատասխանատու ըլլայ անոնց առողջական բարոյական և ուսումնական ամբողջ ընթացքին համար։ Ասիկա նիւթապէս յոյժ խնայողական և բարոյապէս ալ անհամեմատօրէն օգտակար պիտի ըլլար ուսանողները զերծ պահելով անշահ ընկերակցութիւններէ։ Ասկէ զատ առաջարկուն կ'հաշուէ որ այդպէս ոչ միայն կարելի է տարեկան աւելի քան 40—50 ձրի ուսանող պահել, միւնոյն հաստատութեան մէջ, հեռու ամէն անտառաւոր ազդեցութենէ ու ապականութեան կամ չքաւորութեան մէջ գլորելու վտանգէն, այլ ամէն տարի հասնող շրջանաւարտներէ կարելի է առնել նաեւ գրաւոր խոստում մը որով անոնք կ'ընդունին իրենց որոշ գիրքի մը հասնելէն կամ կլորիկ հարստութեան մը տիրանալէն վերջը, իրենց անձնական ծախքովը ուրիշ ուսանող մը պահել նոյն հաստատութեան մէջ, ուսանողի մը հոն եղած նուազագոյն ծախքովը։ Այդպէս թէ ինք իր երախտիքը հատուցած կ'ըլլայ և բարիքի մը բռնուելը տակ չի մնար և թէ բարեգործութիւնը կ'յաւերժանայ կը ծաւալի։

Յետոյ կ'բացատրէ թէ ձրիներէն զատ, ի՛նչ դիւրութիւններ կարելի է տալ նաեւ միջակ կարողութեան տէր անձերու, ընդունելով անոնց տղաքը, անհատական իրմէն նուազագոյն ծախքով մը, երկու կամ երեք ոսկիով և պահելով զանոնք ընտանեկան ու պարկեշտ կեանքի մը ու հսկողութեան մը ծոցը. ինչպէս նաեւ կարգ մը մանրամասնութիւններ, որոնք ոչ նուազ շահեկան են իրականութեան մէջ, բայց ոչ երազի մը նկարագրութեանը մէջ, ինչպէս է իմինս հիմա դժբախտաբար։

Եւ ինք, ասիկա մեր համայնքին համար այլապէս ու անհունապէս օգտակար կ'դատէ դպիրի թուղթէ չուպիկներ շինելէն, ողջախոհութեան հարցը լուծելէն, Երուսաղէմի խնդիրը թողելէն, կամ Հիւանդանոցին թեւեր ու սեղեր աւելցնելէն։ Եւ ըսել թէ անցած տարի … տան, ինչ՛ր եղան, Զաւնդեան կտակի մը, չորս տարին մէկ անգամ «մրա՛կ» Հայ ուսանող մը Եւրոպա զրկելուն առիթով։

Յօդուածին ամբողջովին կարդալէս վերջը, կ'խորհիմ որ ես տան մը դրած եմ այդ նիւթին վրայ «Աղքատ ուսանողը» վերնագիրով, կոչ մ'ընելով հարուստ անհատներու, որոնք տակաւին խուլ մնացին դժբախտաբար, և որուն վրայ … իր մէկ Խմբագրականին մէջ պէտքը շեշտեց Պատրիարքարանի հսկողութեան տակ ուսանողական fondի մը հաստատելուն, որուն պիտի սատարէին հարուստ անձնաւորութիւններ։ Բայց «Ձիւնագունտ»ին հեղինակը «Լաւ է մէկ Աստուծոյ տղաչել, քան քառասուն սուրբի» խօսքն իրեն առաջնորդ առնելով առիթէն օգտուած կ'քաղէ, կ'ներկայանայ և առաջնութիւն կը շահի մեծահարուստ Հայ մարդասէրին քով, որ սակայն տեսաղութեամբ առջեւէն ձիւնագունտը մը աւելի արագ կ'հալի ու կ'աններեւութանայ, առաւօտեան արեւին աշնանային շքեղ շառաւիղներէն հալածուելով, ոսկեզօծ անուրջի մը պէս։

ԶԻԹԹԷ—ՍԱՐԱՖ.

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

Ամէն արուեստ ու գիտութիւն ժամանակի ընթացքին հետ իր յառաջդիմութիւնն ունեցած է քայլ առ քայլ։ Ինչպէս գիտենք, այսօր բժշկութիւնը Միջին Դարու Նմանաբուժական դրութեան օրէնքին չի հետեւիր, ոչ ալ … հռչակաւոր … վարդապետութեան։ Արուեստ ու Գիտութիւն հետզհետէ մարդկային կենսականութեան հետ առնչութիւն ունեցող փորձառական ճշմարտութեան մը վրայ հիմնուած, իրենց օգտակարութիւնը ունեցած են։ Երաժշտութիւնն ալ արուեստ մ'է, և իր ծագումը շատ հին։ Քրիստոսի թուականէն առաջ Եգիպտացիք, Հնդիկք և Եբրայեցիք սովորութիւն ունէին երգելու և զանազան երաժշտական գործիքներու ընկերակցութեամբ պարելու, կենաց շատ մը պարագաներու մէջ. այսինքն՝ ծնունդի, յուղարկաւորութեան ևն.։ Իրենց նուագարանները հողմաւոր և լարաւոր գործիքներէ կ'բաղկանային, ինչպէս, սրինգ, որ պարզ եղեգնափայտէ էր, եղջերափող, քնար, տաւիղ, թմբուկ ևն.։ Բնականաբար ասոնք անարուեստ բաներ էին։

Յոյներն երաժշտութեան յառաջացման մէջ մեծ դեր մ'ունեցան. անոնց գլխաւոր երաժիշտներն էին, Թէրփանտր, Օլէն, Բիթակոր. այս վերջինն էր որ քնարի վրայ հաստատեց մեղեդի լարը։

Քրիստոնեայ Եկեղեցին մանաւանդ, մեծ թափ մը տուաւ երաժշտութեան։ 355 թուականին Սուրբ Ամբրոսիոս, Միլանի եպիսկոպոսը, առաջինը եղաւ, եկեղեցական երաժշտութիւնը կազմակերպելու մէջ. իսկ 547ին Մեծն Գրիգոր Պապը եկեղեցական երգեցողութեանց ընդհանուր բարեկարգման մը պէտքը զգալով հաստատեց միահարթ եղանակներու շարք մը որ կոչուեցաւ Գրէկորեան Երաժշտութիւն և որ եղած է արդի կրօնական երաժշտութեան հիմը։ Սակայն պէտք չէ զանց ձգել թէ եկեղեցական շատ հին երգերն առաւել կամ նուազ հին յունական երաժշտութեան ազդեցութիւնը կրած են։

Գլխաւորապէս Քրիստոնէից հոգեւոր երաժշտութիւնը կ'տարբերէր հեթանոսականէն այն պատճառով որ առաջինն ընդունած էր (diatonique)ը երկու բնական կէս ձայներով։ Մինչդեռ վերջինը (chromatique) արուեստական կիսաձայներ գործածելու աւելի հակամէտ էր։ Այս թուականէն ետք զանազան ժամանակներու մէջ եկան կարգ մը նշանաւոր վարպետներ, որպիսիք են Հիւքպալդ, (930ին) որ դասաւորեց ձեւոսները (intervalles) և գտաւ առաջին ներդաշնակութիւնը։

Կիւ-տ'Արեցցօ (1000-1050)ին գտաւ (gamme) ձայնաշարը, տալով առաջին եօթը ձայնանիշերուն անուններ ut, ré, mi, fa, sol, la, sa, որոնք Յովհ. Մկրտչի վրայ յօրինուած երգի սկզբնավանկերն են. իսկ առաջ գիրով կ'երգէին C (ut), D (ré), E (mi), F (fa), G (sol), A (la), B (si). Իտալացիք 1640ին utը հնչման անյարմար տեսնելով doի փոխեցին, ինչպէս նաեւ Saի Siի, հնարեց նաեւ (portée)

ԹԵՐԹՕՆ — ԺԻՒԼ ՎԷՌՆ (73)

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՊՍԱԿՈՒԱԾ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԷՆ

ԾՓՈՒԻՆ ԿՂԶԻՆ

ՄԱՍՆ Բ.

Թ.— ԿՌՈՒԻ ՊԱՏՃԱՌ ՄԸ

Համաձայնութիւն գոյացաւ որ մեքենավարն ու երկու նաւաստիները մակոյկը պահպանեն, մինչդեռ Նաւուղիղը պիտի առաջնորդէր իր ճամբորդներուն մինչեւ այդ գիւղը, ուր վաղեմի սովորութիւնները պահուած էին իրենց բովանդակ ֆիճիական անարատութեամբ։ Կղզիին այս մասին մէջ, միսիոնարները վրայ տուած էին իրենց աշխատութիւններն ու քարոզները։ Հոն կ'ակրոպատէին տակաւին կախարդները, հո՛ն կ'գործէին կախարդութիւնները, մանաւանդ անոնք որ սա կնճռոտ անունը կ'կրեն։ «Վաքա—Նարոն—Նի—Բան—Թաքա»; այսինքն՝ տերեւներու միջոցաւ ի գործ դրուած ազնկարցութիւն։ Հոն կ'պաշտուէին «Բաղոսւոր»ները, այն չաստուածները, որոնց էութիւնն ո՛չ սկիզբ ունեցած է ո՛չ ալ վախճան պիտի ունենայ, և որ չեն արհամարհեր մասնաւոր մարդազոհները։ զոր ընդհանուր կառավարիչն անկարող է արգիլելու և մինչև իսկ պատժելու։

Թերեւս խոհեմութիւն պիտի ըլլար բնաւ չյառաջանալ այդ կասկածելի ցեղերուն մէջ, բայց մեր արուեստագէտները, Փարիզցիներու պէս հետաքրքիր, պնդեցին և Նաւուղիղը համաձայնեցաւ անոնց ընկերանալ, պատուիրելով որ իրարմէ չհեռանան։

Նախ և առաջ, Թամբուռ գիւղին առջև, որ հարիւրի չափ տնակներէ կազմուած է, հանդիպեցան կիներու, ճշմարիտ վայրենիներու։ Իրենց մէջքը կապած էին պարզ ղենչակ մը, և բնաւ զարմանք չզգացին ի տես օտարականներու, որք զիրենք յանկարծակիի բերած էին իրենց աշխատութեան մէջ։ Այս այցելութիւններն ա՛լ չէին նեղեր զիրենք, յորմէ հետէ արքիպելագոսն ենթարկուած էր Անգլիոյ Թագաւորութեան։

Այս կիներն զբաղած էին հնդիկ քրքումի (…, զէրտէչավ) պատրաստութեան, տեսակ մը արմատներ, փոսերու մէջ պահուած, որոնց վրայ նախապէս կ'ծածկուէին խոտեր և պանտանիի տերեւներ։ Այդ արմատները փոսերէն կ'հանէին, կրակի վրայ կ'խանձէին, կ'քերթէին, տերեւներով զարդարուն կողովներու մէջ կ'ճզմէին, և անոնցմէ հոսող նիւթը կ'դնէին հնդկեղէգի ցօղուններու մէջ։ Այս հիւթը թէ՛ կերակուրի կ'ծառայէ և թէ իբրև օծանակ (…), և այս կրնակ իրաւունքով՝ շատ տարածուած գործածութիւն մ'ունի։

Զբօսաշրջիկներու փոքրիկ խումբը գեղ մտաւ։ Ո և է ընդունելութիւն չեղաւ բնիկներուն կողմէ, որք չփութացին իսկ ողջունելու այցելուներն ոչ ալ հիւրընկալելու։ Մնաց որ տնակներուն արտաքին տեսքը հրապուրիչ բան մը չունէր։ Անոնցմէ բուրող գարշահոտութեան պատճառաւ, որուն մէջ ամէնէն աւելի զգալի էր քօքօի ձէթին ծթուած հոտը, քառաձայն նուագախումբը ուրախ եղաւ որ հիւրընկալութեան օրէնքներն հոն այնքան չէին յարգուեր։

Սակայն երբ ցեղապետին բնակարանին առջև հասան, այս վերջինը,—բարեձրանսաակ Ֆիճիցի մը, վայրագ կերպարանքով, դաժան դիմագծերով—ընդառաջ եկաւ անոնց, բնիկներու թափօրով մը։ Իր գանգուր մազերը կիրով ճերմկած էին։ Իր հանդիսական զգեստը հագած էր, գծաւոր շապիկ մը, մարմնոյն բոլորտիքը գօտի մը, ձեռք ոտքը հին մուճակ մը անցուցած—և ի՛նչպէս Բէնչիննա խնդալէն չմարեցաւ,—կանաչը սակեգոյն կոճակներով կապոյտ ալւէնկոզ մը, տեղ տեղ կարկտուած, որուն անհաւասար քղանցքներէն մին կ'իջնէր մինչեւ բուժորը և միւսը մինչև ոտքին կոճը։

Արդ, մինչ ցեղապետը դէպի օտարականներուն խումբը կ'յառաջանար, ոտքը կարուած ծառի մը կոճղին զարնելով գայթեցաւ, հաւասարակշռութիւնը կորսնցուց և գետին փռուեցաւ։

Իսկոյն, տեղական կարգուձեւին համաձայն, բոլոր հետեւորդներն ալ գայթեցան և յորդանոր գետին փռուեցան, մասնակցելու համար այս անկման կորանքին։

Նաւուղիղը բացատրեց այս ամենը, և Բէնչիննա հաւնեցաւ այս ձեւակերպութեան, որ—գոնէ իր կարծիքը—Եւրոպական ապարանքներու մէջ ի գործ դրուած կարգ մը ձեւակերպութեանց չափ ծիծաղելի չէր։

Մինչ այս մինչ այն, երբ ամէն մարդ ոտքի ելաւ, ցեղապետն ու Նաւուղիղը Ֆիճիական լեզուով քանի մը խօսքեր փոխանակեցին որոնցմէ բառ մ'իսկ չէր հասկնար նուագախումբը։ Այս խօսքերը, որք Նաւուղիղին կողմէ թարգմանուեցան, նպատակ ունէին հարցնելու օտարականներուն թէ ի՛նչ ընելու կուգային Թամբուռ գիւղը։ Երբ պատասխանուեցաւ թէ պարզապէս կ'բաղձային այցելել գիւղը և պտոյտ մը կատարել շրջակաները, այս արտօնութիւնը շնորհուեցաւ իրենց, քանի մը հարցումներու և պատասխաններու փոխանակումէն ետքը։

Մնաց որ ցեղապետն ո՛չ հաճութիւն յայտնեց ոչ տհաճութիւն, օտարականներուն այս այցելութեան համար, և իր մէկ նշանին վրայ, բնիկներն իրենց խրճիթները դարձան։

—Ի՛նչ որ ալ ըլլայ, անոնք շատ չար չեն թուիր, դիտել տուաւ Բէնչինա։

—Ասիկա պատճառ մը չէ որ անխոհեմութիւն մը գործենք, պատասխանեց Ֆրասքօլէն։

Ամբողջ մէկ ժամ, արուեստագէտները ժուռ եկան գիւղին մէջ, առանց բնիկներէն նեղուելու։ Կապոյտ մեկնաց կրող ցեղապետն իր տնակը դարձաւ, և կ'տեսնուէր թէ բնիկներուն ընդունելութիւնը խորին անտարբերութեան մը դրոշմը կ'կրէր։

Թամբուի փողոցներուն մէջ շրջագայելէ ետքը, որու միջոցին ո և է տնակի դուռ չբացուեցաւ զիրենք ընդունելու համար, Սէպաստիէն Զօրն, Իվէռնէս, Բէնչինա, Ֆրասքօլէն և Նաւուղիղն ուղղուեցան դէպի մեծհեռաններու աւերակներ, տեսակ մը լքուած և խարխուլ տնակներ, որոնց մօտ կ'գտնուէր տուն մը, որ իբրեւ բնակարան կ'ծառայէր տեղւոյն վհուկներէն մէկուն։

Այս վհուկը, որ իր դրան սեմին վրայ կեցած էր, ոչ —քօլոնիկներական անկեղծ մը նետեց անոնց, և իր շարժումները կարծես ցոյց կուտային չար բախտ մը կ'նետէր իրենց։ Ֆրասքօլէն փորձեց խօսակցութեան մտնել անոր հետ, Նաւուղիղին միջոցաւ։ Վհուկն այն ատեն այնպիսի դաժան կերպարանք մը, այնպիսի սպառնական դէմք մ'առաւ որ հարկ եղաւ ամէն յոյս կորսնցնել՝ այս Ֆիճիցի խառզուկին բերնէն խօսք մը կորզելու համար։

Այս միջոցին, իրեն եղած յանձնարարութեանց հակառակ, Բէնչինա հեռացաւ, բլուրի մը կողին վրայ կարգ կարգ անկուած պանտանուսներու թանձր թաւուտքէ մը ներս անցնելով։

Երբ Սէպաստիէն Զօրն, Իվէռնէս և Ֆրասքօլէն, վհուկին դաժան կերպարանքէն վախցած, Թամբուռ գիւղէն մեկնելու կ'պատրաստուէին, այլ եւ չնշմարեցին իրենց ընկերը։

Սակայն մակոյկ վերադառնալու ժամն հասաւ։ Տեղատուութիւնը շատ չանցած պիտի սկսէր, և քանի մը ժամ պիտի տեւէր, ինչ որ հազիւ կ'բաւէր գետին ընթացքէն վար իջնելու։

Ֆրասքօլէն, Բէնչինան չտեսնելուն համար մտատանջ, հզօր ձայնով մը կանչեց զայն։ Իր կոչն անպատասխանի մնաց։

—Ո՞ւր է արդեօք... հարցուց Սէպաստիէն Զօրն։

—Չեմ գիտեր, պատասխանեց Իվէռնէս։

—Միթէ ձեզմէ մին տեսա՞ւ ձեր բարեկամին հեռանալը... հարցուց Նաւուղիղը։

Ոչ ոք տեսած էր զայն։

—Անտարակոյս մակոյկ պիտի վերադառնայ գիւղին ճամբով... ըսաւ Իվէռնէս։

—Սխալ մը գործեց, պատասխանեց Նաւուղիղը, բայց ժամանակ չկորսնցնենք և եռանէն հասնինք։

Մեկնեցան բուռն անձկութեամբ։ Բէնչինա ալ նոյն բանն ըրած էր երեւակայական նկատելով այս բնիկներուն վայրագութիւնները, որք սակայն այնքան յամառօրէն վայրենի մնացած էին, ինչ որ կրնար յոյժ իրական վտանգներու ենթարկել զայն։

Նաւուղիղը, Թամբուռ գիւղին մէջէն անցած ատեն, մինչեւ աստիճան մը վախով դիտեց թէ ոչ մէկ Ֆիճիցի կ'երեւէր դուրսը։ Տնակներուն բոլոր դուռները գոցուած էին. Այլ և ո և է հաղորդակցութիւն չկար ցեղապետին տնակին առջեւ։ Այն կիներն որ … պատրաստութեամբ կ'զբաղէին, անյայտացած էին։ Կ'թուէր թէ գիւղը մէկ ժամէ ի վեր լքուած էր։ Փոքրիկ խումբն այն ատեն փութացուց իր քայլերը։ Բանիցս ձայնեցին իրենց բացակայ ընկերը, և բացական չպատասխանեց։ Արդեօք գետեզերք չէ՞ր վերադարձած այն կողմէն ուր մակոյկը կապուած էր։ Կամ թէ մակոյկն ալ եւ այդ տեղը չէ՞ր, մեքենավարին և երկու նաւաստիներուն հսկողութեան տակ։

Տակաւին քանի մը հարիւր քայլ ճամբայ ունէին. ուստի փութացին, և երբ ծառերուն շարքէն դուրս ելան, նշմարեցին մակոյկը և երեք մարդիկը, որք իրենց պաշտօնին գլուխն էին։

—Ո՞ւր է մեր ընկերը... գոչեց Ֆրասքօլէն։

—Միթէ ձեզ հետ չէ՞, պատասխանեց մեքենավարը։

—Ո՛չ... կէս ժամէ ի վեր...

—Միթէ չեկաւ չմիացա՞ւ ձեզի հետ, հարցուց Իվէռնէս։

—Ոչ։

Արդեօք ի՞նչ եղաւ այս անխոհեմը։

Նաւուղիղը չծածկեց իր ծայրայեղ ջղայնութիւնը։

—Պէտք է գիւղ վերադառնալ, ըսաւ Սէպաստիէն Զօրն։ Չենք կրնար լքանել Բէնչինան...

Թարգմ. Բ. Մ. ԳՕՉԱՃԵԱՆ (Շար.)

...վրայ գրելու ձեւը, յօժէզը և փնեօրը։

Չէ եղած մէկն որ երաժշտութեան արուեստին մէջ զանազան գիւտեր եւ սահղծումներ ունեցած ըլլայ որչափ ս'Արեցցօ։

Այս գործէն վերջն էր որ երաժշտութիւնն հսկայագայլ յառաջ երթալ սկսաւ, յորմէհետէ ի յայտ եկան Պէթօվն, Մօցարդ, Հայտն, Մէնտելսօն, Վէպէր, Օպէռ, Պիզէ, ևն. մեծահռչակ հեղինակները, որոնք իրենց երկերով աշխարհի վրայ յիշատակելի անուն մը թողուցին։

Մեք, Հայերս ալ, իբր քրիստոնեայ ազգ, հին ժամանակներէ ի վեր ունեցած ենք մեր երաժշտութիւնը՝ մեզի առանձնայատուկ. բայց թէ ո՛ւսկից ծագում առած է և թէ մտաւորապէս մէկ դարաշրջան բոլորելու վրայ եղող մեր ձայնագրութեամբն ի՞նչ յառաջդիմութիւն և ի՞նչ հեղինակութիւն ունեցանք, ուրիշ անգամ պիտի խօսինք։ ԱՐԱՄ ԲԺՇԿԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՌՈՒՍԻԱ.—Ճամբորդութիւն մը Պէրմէն մինչեւ Վլատիվօստօք.—Գերմանիոյ ճամբով Ռուսիա մտնող ճամբորդները երբ Ալեքսանտրովոյի սահմանագլխոյ կայարանը կ'ժամանեն՝ այնչափ զբաղած կ'ըլլան իրենց կաշ կարասիներուն փոխադրութիւնով և իրենց անցագրերուն քննութիւնով որ ժամանակ չեն ունենար նայելու թէ ի՞նչպիսի երկաթուղիով մը պիտի շարունակեն իրենց ճամբորդութիւնը։ Եւրոպայի ամվորական գիծերէն կ'զանազանուի ռուսականը, 1839ին առաջին ռուսական գծին շինութեան սկսելէն ի վեր, և նոյն իսկ արուեստէն չհասկցողը կ'դիտէ տարբերութիւնը։ Նախ և առաջ, զուգահեռական ձողերուն մէջ տեղի լայնքը կամ բացուածքն աւելի է քան կանոնական չորս ոտք 8½ ինչէզը, զոր կ'գտնենք ամենուրեք Եւրոպայի մէջ, հետեւապէս կառախմբին վազքը շատ հանգիստ և հանդարտ պիտի ըլլար, եթէ տակի ուղին կամ միջոցին ճամբան աւելի ծանր մետաղով և աւելի ամուր շինուած ըլլար։ Վայրաշարժերը (լօքօմօդիվ) ընդհանրապէս Ռուսիոյ մէջ շինուած են, և շատ զօրաւոր են, բայց աւելի կառախումբը քաշելու համար շինուած են քան արագութեան համար։ Արագութիւնը մեծ նշանակութիւն մը չունի Ռուսիոյ գիծերուն վրայ։ Նոյն իսկ Հիւսիսի ճեպընթացը, կամ Մօսքուա—Բեդերսպուրկ ճամբան—կառախումբերը, ժամը 30 մղոնէ աւելի չեն ընթանար։ Սովորական «արագ» կառախումբերը 40 վայրկեան կանգ կ'առնեն մէն մի կարեւոր կայարանի առջեւ, ուր ճամբորդները թէյ և վօտքա կ'խմեն, պիֆթէկ կ'ուտեն, կ'ուտեն և կ'պտըտին ծխելով։ Ռուսական գիծերուն շոգեկառքերը կամ վակօնները շատ հանգստաւէտ են, Եւրոպայի լաւագոյններուն կարգէն են։ Ա. և Բ. կարգի վակօնք գերազանց են։ Մէն մի կառքի... փոքրիկ սեղան մ'ունի, և նըստարանն անանկ մը շինուած է որ գիշերը մահիճի կ'վերածուի։ Ծառայութիւններն յարմարաց մարդիկ են, շատ լաւ կ'նային ճամբորդին երբ վարձատրուին լաւ այնմ։ Թէեւ թոշակնին բարձր չէ և շատ կ'գործեն, բայց գոհ են իրենց վիճակէն ու գործէն, ուրախ զուարթ մարդիկ են, և ճամբորդներուն առած կարգ անցած առաձեռնութիւնն երջանիկ կ'ընէ զիրենք։ Այս մասին նոյն բախտաւորութիւնները չունին կառախմբին մեքենավարներն ու հնոցպանները, որք մանաւանդ ձմեռ ատեն պէտք է կուրծք տան կուրացուցիչ ձեան մրրիկներու, խլացուցիչ փոթորիկներու, խեղդող քամիներու, որք առափատաններէն կ'փչեն, երբ ջերմաչափը զերոյէն 50 աստիճան վար ցոյց կուտայ։ Մ. Արեւելքի պատերազմին ծագումէն առաջ, մարդ միայն երկու անգամ կառախումբ փոխելով կրնար երթալ գերման սահմանագլխէն մինչեւ Վլատիվօստօք։ Ռուսը նոյնչափ հոգ չըներ հեռաւորութեան համար որչափ Ամերիկացին։ Միայն ժամանակի մասին է տարբերութիւնը Սլաւին և Արեւմուտքի անգլօսաքսոնին միջեւ։ Ռուսերը կ'ըսեն թէ իրենց կառախմբերուն արագութիւնն աւելցնելու համար ըլլալիք ծախքը վրայ պիտի երթար, ճամբորդները պիտի չգնահատէին, վարժուած ըլլալով այժմեան գնացքին, բայց երբ ճարտարագործութիւնք աւելի յառաջդիմեն, այն ատեն երկաթուղիի գործածումը պիտի աւելնայ, և արագութեան համար նոր ծախքեր ինքնին պիտի ըլլան, և այն ատեն ռուսական գիծերն Եւրոպայի գրեթէ բոլոր գիծերէն աւելի դիւրաւ պիտի կրնան աւելցնել իրենց արագութիւնը, որովհետեւ գիծերն հարթ … մղոն տեղ չեր չիտակ շինուած են արդէն, կարութիւն բնաւ չունին ժամերով և օրերով, և գետինն այնքան հարթ է երկրին մէկ ծայրէն միւսն անցնելն հեռաւորութեանց վրայ որ ելեւէջներն անհետ ընելու համար գիծը բարձրացնելու կամ խոնարհեցնելու պէտք չեն ունեցած շինող ճարտարագէտները։

*** Բաց ծովուն ճամբորդութիւնը կամ Նոր Ռուսի ճեղք ի Սիպերիա.— Բեդերսպուրկի թերթերը կ'ծանուցանեն թէ 15 շոգենաւեր վերջերս ժամանեցին Ենիսէյոք, ի Կեդրոնական Սիպերիա, 15 կառախմբի բեռ ըլլալիք շինուածանիւթ բերելով Սիպերիոյ երկաթուղիին համար, անցնելով Հիւսիսի Հրուանդանէն, Քարա ծովէն, և վեր ելնելով Ենիսէյ գետէն որ սոյն բեռնառային ծովը կ'թափի։ Սիպերիոյ երկաթուղին չափէն աւելի զբաղած ըլլալով Մ. Արեւելքի պատերազմին վերաբերեալ փոխադրութիւններով, հարկ դատուեցաւ սոյն շոգենաւերը ղրկել Հիւսիսային ծովի ճամբով, և Ռուսիոյ ծովային պաշտօնարանը միտքը դրած է այսուհետեւ աւելի յաճախակի գործածել այս ծովային ուղին, զոր առաջին անգամ ցուցուց հանգուցեալ Ուիկկինս անգլիացի նաւապետը։ Երբ Ռուսիա բաւական թուով առեւտրական շոգենաւեր ունենայ օգտուելու քաղելու համար այս կարեւոր ծովային ճամբէն, այն ատեն դիւրագին փոխադրականութիւնը մեծ զարկ պիտի տայ ընդ մէջ Եւրոպեան Ռուսիոյ և Սիպերիոյ, որովհետեւ Հիւսիսի ծովուն մէջ բանող այսպիսի շոգենաւեր անշուշտ ամէն տարեկան աւելի ժամ պիտի փոխադրեն, քան Սիպերիոյ երկաթուղին։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.—Մ. Ռուվիէ Երեսփ. Ժողովին մասայց Սեպտ. 29ին Բեդերսպուրկի մէջ կնքուած առեւտրական պայմանագիրը, որով Ռուսիա և Ֆրանսա մաքսային զիջումներ ըրին իրարու։ Ռուսիոյ արտածումներն ի Ֆրանսա 1893ին 165 միլիոն փր. էին, և 1904ին բարձրացան 213 միլիոնի, ամենաբարձր քանակութիւնն ըլլալով 301 միլիոն փր. 1903ին։ Իսկ Ֆրանսա Ռուսիոյ ծախած է ամէնէն շատն 79 միլիոն փր. ապրանք 1900ին, անցեալ տարուանն ըլլալով 70 միլիոնի չափ։ 1903 Յնվ. 26ին Ռուսիա մաքսային նոր սակացոյց մը հրատարակեց, որով աւելի ծանր մաքս կ'դնէր օտար հողային բերքերուն և գործուած ապրանքներուն վրայ, նախորդ սակացոյցին գիները մինչև 50% համեմատութեամբ բարձրացնելով։ Օտար Տէրութեանց հետ իր առեւտրական յարաբերութիւններն այս նոր սակացոյցին համաձայնեցնելու համար, Ռուսիա ծանոյց թէ հետզհետէ լրացող պայմանագիրները դադարեալ պիտի հռչակէ, և նոր պայմանագիրներուն համար պիտի բանակցի նոր սակացոյցին հիման վրայ։ Այս կերպիւ բանակցեցան Ֆրանսա և Ռուսիա, և արդիւնքն այս եղաւ որ Ռուսիա զիջումներ ըրաւ զուտ ֆրանսական ապրանքներու վրայ, ինչպէս են ֆրանսական գիներ և արդուզարդի առարկաներ, եւ Ֆրանսա զիջում ըրաւ զուտ ռուսական ապրանքներու վրայ, ինչպէս են չորցուած մորթ, հաւկիթ, արմաւքի և ընդեղէնի տեսակներ, կարգ մը փայտեր, քթան, կանեփ և հանքային իւղեր։ Բայց սակայն, Ռուսիա, 1904ի պայմանագրով զիջումներ ըրած էր Գերմանիոյ, և Ֆրանսա Ռուսիոյ հետ «ամէնէն աւելի նպաստաւորեալ ազգի պայմանն ունենալով, նոյն զիջումներէն ինքն ալ պիտի օգտուի ֆրանսական ապրանքներուն համար։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Տէրութիւնք կ'ձգնին աւելցնել և փութացնել իրենց հաղորդակցութիւններն Եւրոպայի հետ, և Եւրոպա ս'չ նուազ հոգածու է այս մասին անոնց օգնելու։ Այս օրերս Արժանդինի Հանրապետութեան Խորհրդարանն օրէնք մը քուէարկեց, որով դրամական պարգեւներ և ուրիշ շնորհներ կ'ըլլան այն շոգենաւային ընկերութեանց որք Արժանդինի և Եւրոպայի միջեւ նաւարկութեան տեւողութիւնը 15 օրուան իջեցնեն։ Բօրդուկէզ կառավարութիւնն ալ քառանդինայի օրէնքները մեղմացուց, սահմանելով որ առանց քննութեան քառափ մտնեն Հարաւային Ամերիկայէն եկող այն շոգենաւք որոց մէջ հիւանդութիւն չէ պատահած ճամբորդութեան տեւողութեան միջոցին։ Հաստատեց նաեւ որ Հարաւային Ամերիկայի շոգենաւերուն Լիզպօն մտնելուն պէս օրընթաց կառախումբ մը մեկնի դէպ ի Բարիզ, Բորդուկալի մայրաքաղաքն ելնող ճամբորդներուն և պայուսակներուն միջոց տալով անմիջապէս դէպ ի Հիւսիս ուղղուելու։

ՃԱՊՈՆՑԻ ՍՊԱՆԵՐԸ.— Ճաբոնական Շինպօսուն հանդէսն յօդուած մը հրատարակած է Ճաբոնցի սպաներուն և նաւազներուն վրայ, ուր ի մէջ այլոց հետեւեալը կ'ըսէ.—«Շնորհիւ ծովակալ Թոկոյի հանճարին և իր սպաներուն ու նաւազներուն արժանաւոր ծառայութեանց, ձեռք ձգեցինք ծովու տիրապետութիւնը։ Մեք, քաղաքացիներս, պէտք է շնորհակալ ըլլանք անոնց, բայց մեր շնորհակալութիւնն որքան ալ մեծ ըլլայ, չի կրնար փոխարինել անոնց ծառայութիւնները։ Սակայն մեք աւելի եւս կ'յարգենք հեզութիւնն ու առաքինութիւնը մեր զօրականներուն որ չեն փքանար իրենց ձեռք բերած յաղթութիւններուն և փառքի փառապսակին վրայ։ Վերջերս զրոյց մը ելաւ որ շատ տխրեցուց մեզի։ Ձուշիմայի վճռական յաղթանակէն վերջ, նաւային սպաները մեծափարթամ տուներ սկսեր են գնել, սկսեր են գեղեցիկ վիլլաներ շինել տալ, ոմանք թատրոններ և ճաշարաններ երթալով կէյշաներու հետ կ'զբօսնուն եղեր։ Մենք հաւատ չենք ընծայեր սակայն այս զրոյցներուն։ Կ'փափաքինք որ սխալ եղած ըլլան այս զրոյցները։ Կայսերական նաւատորմի սպաներուն խորհուրդ կուտանք որ զգուշանան շռայլութենէ, զեղխ կեանքէ, և այնքան զգոյշ կենան զայթակղութենէ որքան զգոյշ պիտի մնային, երբ խնդիրը Պալթիկեան նաւատորմի մը հետ չափուելու վրայ ըլլար։» Նոյն հանդէսը խօսելով Ճաբոնի և եւրոպական ազգերու յարաբերութեանց վրայ, կ'ըսէ.—«Այս վերջին երկու տարիներուն մէջ, եւրոպական տէրութիւնք երեք տարբեր կարծիք ունեցան Ճաբոնի վրայ. նախ հեգնեցին զանիկա, վերջը, Արեւմուտքցիք սկսան գովել Նիբբոնները, և վերջապէս, ներկայ ժամանակիս մէջ, սպիտակ ցեղին պատկանող ազգերը շատ կ'վախնան Ճաբոնէ։ Նոյն իսկ Անգլիացիք որ մեր դաշնակիցներն են, գովելով հանդերձ մեզ, և գրուատալից յօդուածներ նուիրելով հանդերձ Ձուշիմայի նաւամարտին ատեն, սարսափի աղաղակ մը արձակեցին։ Ամբողջ տիեզերքի ազգերը ծափահարելով կ'նայէին Ճաբոնի վրայ, եւ կ'հաւնէին անոր գործերուն։ Սպառազինեալ կռիւի մէջ պայքարի զէնքերն են սուր և թուր։ Սպառազինեալ կռիւին կը յաջորդէ դիւանագիտական պայքարը, որուն համար ուրիշ զէնքեր պէտք են, եւ մեք այնպէս կ'կարծենք թէ յաջողելու համար այսպիսի պայքարի մը մէջ՝ պէտք է հետեւինք աշխարհի քաղաքակրթական հոսանքին։ Որ ըստ օրէ ս'լ աւելի զգալի կ'ըլլայ այս պէտքը, մեր սովորութեանց և բարուց արմատական բարեփոխութեամբ։»

ՍԸՐ ՔԼՕՏ ՄԱՔՍՈՒԷԼ ՄԱՔՏՈՆԱԼՏ, որ Թօքիոյի Անգլ. դեսպանութեան առաջին կարգի բարձրանալուն հետեւանօք, Ճաբոնի արքունեաց մօտ Բրիտանական մեծ դեսպաններուն առաջինն ըլլալու պատուոյն կ'արժանանայ, դիւանագիտական ասպարէզին մէջ մտնելէ առաջ, զինուորական շատ փայլուն ծառայութիւն մ'ունեցած է։ Ծնած է 1852ին։ Հայրն էր Գ. կարգի զօրավար Ճ. Տ. Մաքտոնալտ։ 1872ին մտաւ Հայլանտըրներու 72րդ վաշտին մէջ։ 1883ին և 1884-85ին Սուտանի և Սուաքիմի արշաւանքներուն մասնակցեցաւ իբրեւ կամաւոր՝ Հայլանտըրներու 12րդ վաշտին մէջ։ 1882էն 1887 Գահիրէի գործակատարութեան զինուորական կցորդն էր, 1887-88ին Զանզիպարի ընդհ. հիւպատոս։ Յաջորդ երեք տարիներուն մէջ Արեւմտեան Ափրիկէի ծովեզերաց վրայ ծառայեց։ Այդ միջոցին պաշ մը Պերլին գնաց, Նիկերեան եզերաց անգլ. հովանաւորութեան և Քամէրունի գերման գաղթավայրին սահմանագծի ճշտման աշխատութեանց համար։ 1893ին Միքայէլ եւ Գէորգ պատուանշանի ասպետութեան խաչն առաւ։ 1896ին իբրև արտասովոր պատուիրակ եւ լիազօր դեսպան Բէքին ղրկուեցաւ. իր իրաւասութեան սահմանը կը տարածուէր Քորէայի վրայ ալ մինչեւ 1898, երբ Մր. Ճորտէն (այժմ Սըր Ճոն Ճորտէն) գործակատար անուանուեցաւ ի Սէուլ։ Բէքինի մէջ մեծ ազդեցութիւն եւ վարկ շահեցաւ. 1900ին հակաօտարիկներու ապստամբութեան ատեն դեսպանատուներու պաշտպանութեան համար մղուած ծառայութեամբ, միւս դեսպաններու խնդրանօք դեսպանատանց թաղին զինուորական հրամատարութիւնն ստանձնելով։ Ասոր վրայ վարձատրուեցաւ Բաղնեաց պատուանշանին ասպետութեան աստիճանով, և 1900 Հոկտ.ին Թօքիոյի դեսպանութեան կոչուեցաւ։ Թօքիոյի մէջ իր հնգամեայ դեսպանական պաշտօնին մէջ նշանակելի գործերն են Անգլօ-Ճաբոնական Դաշնակցութեան կնքումն 1902ին, և իր նորոգումը՝ ներկայ տարւոյ Օգոստ.ին։ Թօքիոյէն Թայմզի կ'գրեն թէ Ճաբոնի մէջ այն պատւորութիւնը կայ որ արժանաւոր վարձատրութիւն մ'է Սըր Քլօտ Մաքտոնալտի՝ իբրեւ Ա. կարգի դեսպան Թօքիոյի մէջ պահուիլը, այն ծառայութեանց համար զոր մատուցած է Անգլօ-Ճաբոնական Դաշնակցութեան կնքումն ի գլուխ հանելով։ Սըր Քլօտ Մաքտոնալտ մեծ ժողովրդականութիւն շահած է Ճաբոնի մէջ։ Ամուսնացած է 1892ին։

ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄ ՄԸ ՉԻՆՈՒ ՄԷՋ.—Չինու կառավարութիւնը յոյժ կարեւոր որոշում մը տուաւ։ Ջնջեց գրագիտական քննութիւնը որ դարերէ ի վեր սովորութիւն էր Չինու մէջ։ Քուանկսու կայսրն 1898ին հրամանագիր մը հանեց, որուն մէջ ըսուած էր. «ստիպուեցանք հիմնովին փոխել քննութիւնները. զի առանց կատարելապէս անօգուտ են։ Դրութիւնը հիմէն փոխելէ ուրիշ միջոց չկայ։ Ուստի պէտք է լրջօրէն աշխատինք մէկդի թողուլ պարապ և անպէտ հմտութիւններն որք ոչ գործնական օգուտ չունին այժմու տագնապին մէջ։» Չինու պաշտօնէութեան մէջ մեծ իրարանցում յառաջ բերաւ այս հրամանագիր։ Ասոր յաջորդեց պետական հարուած մը։ Քանկեուվայ որ կայսեր գաղտնի խորհրդատուն էր, ստիպուեցաւ հեռանալ, և մայր կայսրուհին 1898 Նոյեմբերին հրաման հանեց որ քննութեան նախկին եղանակը պէտք է պահել։ Բայց տակաւ դէպքերու ընթացքն հակառակեցաւ մայր կայսրուհւոյն այդ որոշման։ Ճաբոնցւոց անակնկալ կարողութիւնները, որք տեսնուեցան վերջին պատերազմին մէջ, մեծ ներգործութիւն ըրին Երկնային Կայսրութեան հնօրեայ սովորութեանց բարեփոխման մասին։ Մայր կայսրուհւոյն անձնուէր ու հաւատարիմ, բարձրաստիճան ազդեցիկ պաշտօնեաներ, որոց կարգէն են Դիէնձինի մէջ Լի-Հունկ-Զանկի յաջորդը Եուանշիքայ փոխարքան, Վուչանկի փոխարքան Ձանկ-Չի-Դունկ, և Նանքինկի փոխարքան Զուֆու, վերջապէս որոշեցին իրենց վեհապետուհւոյն դիմումներ ընել քննութեանց եղանակին փոփոխման համար, և մայր կայսրուհին իր հաւանութիւնը տուաւ այդ փոփոխման, հակառակ Բէքինի Մեծ Ժողովին մէջ՝ Չինական հին սովորութեանց պաշտպան կուսակցութիւնը կազմող Աւագանիին չափազանց ընդդիմութեան։ Հետեւապէս առաջիկայ տարւոյ կէսէն սկսեալ պիտի դադրին այն քննութիւնները, որք ամէն տարի տեղի կ'ունենային Բէքինի մէջ պաշտօնէից ընտրութեան առթիւ։ Այս բարենորոգման կարեւորութիւնը Չինաց ներքին կացութեան մօտէն ծանօթ եղողները միայն կրնան գնահատել։ Հին ատեններէ ի վեր Չինացւոց մէկ հպարտութիւնն էր, որ ամէն աղքատ … գոյն գործաւորի մը զաւակն իսկ չինական գրագիտութիւնը սովրելով կրնար կառավարական բարձրագոյն պաշտօնին տիրանալ։ Գրագիտական քննութեանց մէջ յաջող ելնելը միակ պայման էր պետական պաշտօնակալութեան կոչուելու համար։ Պաշտօնի ընտրելիներէն անոնք որ յառաջանալ կ'ուզէին, ըստ բաւականին հմտութիւն ունենալու էին Չինու երկու հազար տարուան գրագիտական վէճակին վրայ։ Բնիկներն ալ գիտցածնին ու սովորածնին իրենց զաւակաց և թոռներուն սովրեցնել պարտ էին։ Ցորդ անխախտելի սկզբունք մ'եղած էր այս, որ դէչի մէկ հարուածով կ'փոխուի այժմ։ Հետեւապէս դարձեալ իրականութիւն կ'գտնէ Չինու համար առածի կարգ անցած այն բանաձեւը թէ «Երկնային Կայսրութեան մէջ միշտ անակնկալներ տեղի կ'ունենայ։» Մայր կայսրուհին այս քննութեանց ջնջման համար իր հաւանութիւնը տալով հանդերձ հրահանգ ղրկեց գաւառի պաշտօնեաներուն, մեծէն մինչեւ փոքրին, նոր վարժարաններ բանալ և … սովրեցնել այն ուսումները … որք ներկայ ժամանակիս պահանջուածներն են։

ՉԻՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ՃԱՊՈՆ.—Թօքիոյէն կ'հեռագրուի թէ Ճաբոնի արտաքին գործոց նախարար Պառոն Գոմուրա ի մօտոյ Չինաստան պիտի երթայ, Բէքինի կառավարութեան հետ բանակցութիւն կատարելու, հաշտութեան կնքման հետեւանօք առաջ եկած խնդրոց կարգադրութեան համար։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԻՍԻՈՆԱՐՆԵՐՈՒ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ Ի ՉԻՆԱՍՏԱՆ.—Քանդոնէն կը ծանուցուի թէ ամերիկացի միսիոնարներ սպաննուած են Չինացիներու կողմէ ի Լիէնչաու։ Քանդոնի կաթոլիկ եպիսկոպոս Տ. Մերէլի հասած նամակ մ'ալ կ'հաստատէ այս լուրը։ Սպանութիւնը սա պարագաներուն մէջ եղած է։ Միսիոնար Տքթ. Մէչի պահանջած ըլլալով որ Լիէնչաուի ամերիկեան հիւանդանոցին մօտ գտնուող թատրոնը փակուի, շատ աղմուկ հանելուն համար, տեղացիները սաստիկ զայրացած հիւանդանոցին վրայ յարձակեցան։ Ամբոխը փողոցին մէջ թափօր կազմած պտըտեցաւ, հիւանդանոցին դատարահէն առնուած կմախք մը ցուցադրելով, իբրև ապացոյց մը օտարականներու հակամարդկային զգացումներուն։ Ամբոխը, բաւական զայրոյթի մատնուած, հիւանդանոցին վրայ յարձակելով կրակի տուաւ զայն, ինչպէս նաեւ աղջկանց վարժարանն և օտարականներու բնակարանները։ Միսիոնարը, Տքթ. Մէչի և իր տիկինը, իրենց տասը տարեկան աղջկան հետ, ինչպէս նաեւ Մր. և Տիկին Բիլ, Տքթ. Էլէօնոր Չէսնըթ և Օր. Բեղերսըն գացին նկուղի մը մէջ պատսպարեցան։ Բայց ամբոխն հետապնդեցաւ անոնց և բոլոր ալ սպաննեց, բացի Տքթ. Մէչիէն և Օր. Բեղերսընէ որ յաջողեցան փախչիլ։ Տքթ. Մէչի ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։ Ամերիկեան Քալլաօ Թնդանօթակիրը, ամերիկեան միսիոնարութեան անդամներուն հետ, սպանութեան վայրը գնաց քննութիւն կատարելու համար։

ԳԵՐՄԱՆ ԹԵՐԹԵՐՈՒ ՊԱԶԲԱՐԸ.—Գերմանական կարգ մը թերթերու սա միջոցին գրած պատերազմաշունչ յօդուածներուն առթիւ, կղերական Քէօլնիշէ Ֆոլքս Զայթունկ թերթն հետեւեալ ուշագրաւ տողերը կ'գրէ.— «Տեսնելով որ Գերմանիա կ'հաւատայ և միեւնոյն ատեն կ'քարոզէ խաղաղութեան տեւականութեան, ցաւօք կ'նշմարենք Կէօլնիշէ և Համպուրկէր Նախրիխթէնի նման թերթերու ըրած կարգ մը խորհրդածութիւնները։ Այդ թերթերը կ'պնդեն թէ խաղաղութեան երկարաձգումը պատճառ պիտի ըլլայ ներքին գժտութեանց ծաւալման՝ քաղաքական մարմինոյ մէջ։ Ներքին գժտութիւններ կրնան գտնուիլ, բայց պատերազմը չի կրնար ջնջել զանոնք, այլ աւելի կ'ծանրացնէ։ Վերոյիշեալ երկու թերթերը կ'յարեն թէ իբրեւ հետեւանք չափազանց երկարատեւ պատերազմի մը, ազգային տրամադրութիւնները մթագնած են ապականութեան ձգտումներով և կուսակցական շահերով, և թէ պատերազմն օգնութիւն մը պիտի ըլլայ Գերմանիոյ համար՝ ազգային միութեան ոգին վառ պահելով, մինչ երկարատեւ խաղաղութիւնը վնասակար միայն կ'ըլլայ։ Այս բոլորը կ'ձգտին հաստատելու թէ պատերազմը բարերար ազդեցութիւն մը պիտի գործէ ներքին գժտութեանց վերջ տալու համար։ Արդ, ճիշդ նոյն թերթերը, Կէօլնիշէ և Համպուրկէր Նախրիխթէն էին որ յաճախ զայրոյթ յայտնած են օտար թերթերու «զրպարտութեանց» դէմ, որով պատերազմասէր դիտումներ կ'վերագրուէին Գերմանիոյ։ Չեն տեսներ սակայն թէ իրենց այս հրատարակութիւնները նոր պաշար կ'հայթայթեն Գերմանիոյ «զրպարտիչներուն։» Համպուրկէր Նախրիխթէն կ'հաւատայ թէ իր այս կարգի խորհրդածութիւնները կարեւոր դեր մը խաղացած են գերման քաղաքականութեան մէջ, և նպաստած են զայն այս կամ այն ուղղութեան մէջ դնելու։ Հրէշային բան մ'է այս։ Համպուրկի թերթն այս կերպով կ'միանայ անոնց հետ, որք կ'ամբաստանեն գերման դիւանագիտութիւնը թէ կրակի հետ կ'խաղայ։ Ոճիր մ'է այս, և — Դալլրանի բառերը գործածելով — աւելի գէշ բան մ'է, հրէշային սխալ մը։ Եթէ թողունք որ անգլ. ճինճ թերթերը ջղագրգռութեան մատնեն զմեզ, և մենք ալ մեր կողմէ պատերազմի ուրուականը ցուցնենք, այդ պարագային անկարող պիտի գտնուինք պատերազմ ծագելու պարագային հերքելու այն ամբաստանութիւնը թէ Գերմանիա եղած է պատերազմին շարժառիթ։»

ԱՆԳԼԻՈՅ ծովային պաշտօնատունը հինգ թորփիլահալած ապսպրեց անգլ. զանազան նաւագործարաններու։ Ասոնք պիտի շինուին բոլորովին նոր յատակագծի մը վրայ և ժամն 33 հանգոյց արագութիւն պիտի ունենան։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ ՈՒՐԻՇ Կ'ՀԱՅԹԱՅԹԷ ԻՐԵՆ ՊԷՏՔ ԵՂԱԾ ՑՈՐԵՆԸ. — Միացեալ Նահանգաց երկրագործական նախարարութեան կողմէ հրատարակուած տեղեկագիր մը՝ Անգլիոյ ցորենի պէտքերուն վրայ, կ'խօսի նաեւ այն գլխաւոր ճամբաներուն վրայ, որոնց միջոցաւ ցորենն և ալիւրը ծովերէն անցնելով կ'հասնին Անգլիա։ Երեք անդրովկէանեան մեծ առեւտր. ուղիներ կան, որոնք Հիւսիսային Ատլանտեանի, Հարաւային Ատլանտեանի և Միջերկրականի ուղիներ անուամբ ճանչցուած են։ Այս ճամբաներով կ'փոխադրուին Անգլիոյ մէջ սպառուած բոլոր արտադրութիւնները բացի ի մը կամ տասը չորթեռեան պէտքերէն, որոնք աղացուելու անյարմար և կամ սերմնացուի և ուրիշ երկրագործական պէտքերու յատկացուած մասը զեղչելէ ետքը՝ միջին հաշուով կ'հոգացուին բուն իսկ Անգլիոյ բերքերէն։ Հիւսիսային Ատլանտեանի ճամբով՝ և գլխաւորաբար շոգենաւերով շտեմարաններու մէջ բեռցուած՝ Մ. Նահանգներու Քանատայի Արեւելեան նաւահանգիստներէն անգլ. նաւահանգիստներ կուգայ ցորեն և ալիւր՝ աշնան և ձմրան եղանակներուն։ Մինչեւ անցեալ 1904 տարին, այս հեռաւոր ճամբան ամէնէն կարեւորն էր։ Այդ ճամբով կուգար, կանոնաւորապէս, Անգլիա ներածուած ալիւրին 80—90%ը, ինչպէս նաեւ մինչեւ 1903՝ Անգլիա ներածուած ցորենին 40—50 %ը։ 1904ին Հիւսիսային Ամերիկայի բերքերուն նուազութեան հետեւանօք այդ ճամբով Անգլիա եկած թէ՛ ցորենին և թէ ալիւրին քանակութիւնը նուազեցաւ միջապէս. այնպէս որ նոյն տարին Անգլիա ներածուած ցորենին հազիւ 12 %ը, և ալիւրին հազիւ 68 %ն այդ ճամբով եկան։ Հարաւային Ատլանտեանի ճամբով Անգլիա կուգան Օրէկօնի և Քալիֆօրնիոյ ճերմակ ցորենները պարկերով և առագաստանաւերու միջոցաւ, որոնք Հօրնի հրուանդանին շուրջը կ'դառնան։ Չիլիէն ալ այս ճամբով մանր նաւերով ցորեն կուգայ Անգլիա. այդ ճամբով և առագաստանաւերու միջոցաւ Աւստրալիոյ ցորենները կը բերուին Անգլիա. այսու հանդերձ անցեալ տարիներ ցորենի մեծ քանակութեան փոխադրութիւնը մեծ մասամբ … ցաւ Արժանթինէն։ Ասոնք գրեթէ ամբողջովին կատարուեցան շոգենաւերու միջոցաւ, և ուղղակի իրենց պարպուելիք նաւահանգիստներն ուղղուեցան, ինչպէս կ'ըլլայ ընդհանրապէս շոգենաւերու միջոցաւ։ Իսկ առագաստանաւերով ղրկուած բեռները կա՛մ «ուղղակի» կ'տարուին, կամ «հրամանի» կ'սպասեն։ Այս վերջինը կը նշանակէ թէ նաւերը կ'երթան Ֆալմութ, Քիւինսթաուն կամ Բլիմութ և կամ Քուինսթաունի անգլ. նաւահանգիստներէն մէկն, ուր հրահանգի կ'սպասեն իրենց բեռներն հանելիք վերջնական տեղն հասկնալու համար։ Հարաւ. Ատլանտեանի ճամբով ղրկուած ալիւրը շատ աննշան մաս մը կ'կազմէ սակայն Անգլիա ներածուած ալիւրին, հազիւ 2% համեմատութեամբ։ Իսկ այդ ճամբով ղրկուած ցորենին քանակութիւնը կարելի չէ ճշդիւ որոշել. բայց Արժանթինի ցորենի արտադրութիւնը մեծապէս աւելնալուն պատճառաւ, առաքումներն ալ բաւական կարեւոր եղան։ Վերջին հինգ տարիներու մէջ Հարաւ. Ատլանտեանի ճամբով միջին հաշուով տարին 25% համեմատութեամբ ցորեն ներածուած է Անգլիա, Արժանթինէն, Ուրուկուէյէն, Աւստրալիայէն, Չիլիէն և Մ. Նահանգաց Խաղաղականի ծովեզրերէն։ 1904ին Անգլիա մտցուած ցորենին 22 %ը մի՛այն Արժանթինի արտադրութիւն էր։ Իսկ Մ. Նահանգաց Խաղաղականի ծովեզերքներէն եղած ներածութիւնը մինչ 1900ին 15 % էր, 1904ին 2 % ի իջաւ։ Միջերկրականի ճամբով ցորեն կը ներածուի Անգլիա, զանազան տարբեր աղբիւրներէ։ Անգլ. Հնդկաստանի ցորենին ամբողջ յաւելեալ մասը, և Աւստրալիոյ ցորեններուն մէկ մասը Մեծն Բրիտանիա կ'հասնի այդ ճամբով, Կարմիր ծովէն և Սուէզի ջրանցքէն անցնելով։ Ամբողջ Ռուսիոյ ցորենները —բաց ի պզտիկ մասէ մը որ Պալթիկի նաւահանգիստներէն կ'բեռցուի — Անգլիա կ'տարուին, Վոսփորի և Տարտանէլի նեղուցներուն և Միջերկրական ծովուն ճամբով։ Այդ ճամբով կ'ղրկուին նաեւ Դանուբեան երկիրներէ և Թուրքիայէն գնուած ցորենները։ Քիչ քանակութեամբ ալիւր ալ կ'ներածուի Ռուսիայէն, բայց ոչ Հնդկաստանէն։ Խիստ աննշան քանակութեամբ ալիւր ալ Դանուբեան երկիրներէն և Ռուսիայէն կ'երթայ Անգլիա։ Բայց վերջին տարիներս, Միջերկրականի ճամբան շատ կարեւոր ուղի մ'եղաւ ցորենի փոխադրութեան յԱնգլիա, գլխաւորաբար Ռուսիայէն և անգլ. Հնդկաստանէն։ 1903 տարւոյ մէջ Անգլիա մտած ամբողջ ցորենին 40—45 % այդ ճամբով ղրկուեցաւ։

ԿԱՆԱՆՑ ԳԼԽԱՐԿՆԵՐԸ.— Ամերիկեան քաղաքի մը մէջ, պատուելի մը ի զո՛ւր հաճոյել ջանացած էր կիներն որ գլխարկ չդրած գան ժողովարան, որպէս զի ուրիշները չնեղուին։ Վերջապէս օր մ'ըսաւ.

—Կիներն իրենք հաւնելու են որ իրենց խոշոր գլխարկները նեղութիւն կը պատճառեն ժողովուրդին. պէտք կա՞յ երկար բարակ բացատրելու ուրիշ անգամ մ'ալ։

Բնականաբար այս խօսքերն ս'և է ազդեցութիւն չունեցան գեղեցիկ սեռի ունկնդիրներուն վրայ, որոնք հազար անգամ լսած էին այսպիսի խօսքեր։ Պատուելին այս անգամ հետեւեալն աւելցուց սակայն.

—Գիտեմ թէ կիներն ինչո՞ւ կ'ուզեն գլխարկ դնել անպատճառ, զի կ'վախնան որ առանց գլխարկի տգեղ կ'երեւան։

Կիներն յանկարծակիի եկան, իրարու երես նայեցան, և աղջիկ մը կամացուկ մը վերցուց գլխարկը, ցոյց տալու համար պատուելիին թէ առանց գլխարկի ալ գեղեցիկ է ինք։ Քանի մը կիներ ալ հետեւեցան օրիորդին օրինակին, բայց այնչափ միայն։ Պատուելին ձեռքը գրասեղանին զարկաւ, և գոչեց.

—Այս՛, այս՛, շատ լաւ գիտեմ թէ կիներէն ոմանք անոր համար չեն վերցներ իրենց գլխարկը, զի իրենցմէ շատին մազը կեղծ է, և կ'վախնան որ իրենց գլխարկին հետ մազերնին ալ կ'հանեն։

Պատուելին հազիւ այս խօսքերն ըսած էր, և ահա՛ բոլոր կիները վերցուցած էին իրենց գլխարկները։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ հանրային կրթութեան նախարարն ուրբաթ օր Ծերակոյտին ներկայացուց Երեսփ. Ժողովոյ այն որոշումն որով 10 սանդիմի (20 փարա) կ'իջեցուի նամակներու սակագինը։ Խնդիրն յանձնուեցաւ ելմտական յանձնաժողովին քննութեան։ Յանձնաժողովը քննելու վրայ է նաեւ Մ. Ռուվիէի մէկ ծրագիրը հեռագրական սակագիներու վրայ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Բ. Օսմանեան պատուանշան տրուեցաւ Հաշուակալութեան դիւանի Ա. քարտուղար Աթա պէյի։ Դ. Մէհմէտ՝ Կայս. Գ. զօրաբանակի փոխադրութեան վաշտի բժիշկ հազարապետ Մանսա էֆ.ի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ

Կրթական նախարարութեան պաշտօնաթուղթերու դիւանի Ա. Միւմէյիզ անուանեցաւ նոյն դիւանի Բ. միւմէյիզ Թահսին պէյ, և Բ. միւմէյիզ՝ միւմէյիզի օգնական Շէվգէ պէյ։

ԴԵՐՁԱՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ. — Նկատելով որ Խարբերդի կուսակալութեան մէջ դերձանի գործարանի մը հաստատումն օգտակար կրնայ ըլլալ, և աղքատ շատ կիներ և այրեր այս կերպով կարող կ'ըլլան իրենց օրապահիկը ճարելու, ծանուցուեցաւ առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան որ արտօնութիւն տրուի այսպիսի գործարանի մը հաստատման։ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնն ալ այս հարկ եղած գործողութիւնները կատարեց արդէն։

ԻԶՄԻՐԻ մէջ առեւտր. վարժարանի մը հաստատման պէտքը չեչուած էր Խէտ. Թի, քանի որ այդ նաւահանգիստը Թուրքիոյ ամէնէն կարեւոր նաւահանգիստներէն մէկն է առեւտրական տեսակէտով, և այս վերջին մէկ քանի տարիներուն մէջ մանաւանդ՝ ներածումներ և արտածումներ մեծապէս աւելցած ըլլալով, շատեր սկսած են վաճառականութեամբ պարապիլ։ Իրաւամբ ինք ալ այժ կուսակալ Խէտ-Մէնի այս առաջարկին, և այս առթիւ կ'յիշէ թէ երբ Պոլսոյ մէջ Համիտիյէ առեւտր. վարժարանն հիմնուեցաւ, քանի մը հոգի միայն կ'հետեւէին դասաւանդութեանց, մինչ այսօր աշակերտաց թիւն 300ը կ'անցնի։

ՕՍՄ. ԾՈՎԱՅԻՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆ ընդարձակելու համար հարկ եղած միջոցներն ուսումնասիրել և տեղեկագրել յանձնարարուեցաւ ձեռնհաս պաշտօնատան կողմէ, առ որ անկ է։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Պարսկ. դեսպանն երէկ տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին հետ։—Գերման դեսպանն երէկ տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշայի հետ, անոր ապարանքին մէջ։—Օսմ. Կայս. Պանքայի Տնօրէն Բանձիր պէյ այցելեց Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին։—Առողջ. Խորհրդոյ Բ. նախագահ Ահմէտ Միտհաթ էֆ. եւ առողջ. ընդհ. քննիչ Տուգա փաշա երէկ տեսակցեցան արտաքին և առողջ. գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշայի հետ, և հրահանգներ առացան։

ՏԻԿԻՆ ՔՈՆՍԴԱՆ, որ առողջութիւնը դարմանելու համար հարաւային Ֆրանսա կ'գտնուէր ժամանակէ մ'ի վեր, մտահոգութիւն կ'պատճառէ, զի առողջական վիճակն վերջերս գէշցեր է։

ՀՐԴԵՀ ԱՌԱԳԱՍՏԱՆԱՒԻ ՄԷՋ.—Երէկ գիշեր ժամը 4½ին հրդեհ ծագեցաւ Պէպէքի առջեւ խարսխած առագաստանաւէ մը որ բեռցուած էր 700 թիթեղ քարիւղ և 400 սնտուկ պենզին, ու Երտէք պիտի երթար։ Առագաստանաւը հրոյ ճարակ եղաւ։ Երկու նաւազներ կրցան ազատիլ, իսկ նաւապետն և ուրիշ երկու նաւազ կրակին բոցերուն մէջ։ ՎԵՀ. ԿԱՅՍԵՐ հրամանաւ հրդեհին վայրը փութացին երկու թիկնապահ, որ հարկ եղած հրամանները տուին հրդեհին առաջքը առնելու համար։

ԹԻԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.—Պասրայի նախագահ Աւնի պատժ. ճիւղը 15 տարուան թիապարտութեան դատապարտեց Սէյիտ Լէֆթէն, Ալին և Ապտ—իւլ—Սէյիտը, որ Եուսուֆ անուն մէկու մը տունը մտնելով կինն սպաննած էին։ —Աֆիոն Գարահիսարի նախագահ Աւնի պատժ. ճիւղը 15ամեայ թիապարտութեան դատապարտեց բանուոր Ալի Օսմանն որ սպաննած էր Գարահիսարցի Արապ Հիւսէյին օղլու Իսմայիլը։—Զաթալճայի նախագահ Աւնի պատժ. ճիւղը 15ամեայ թիապարտութեան դատապարտեց Նուտվար Նշանը, որ սպաննած էր Չաղլուճա գիւղացի Նպարավաճառ Թոմա օղլու Լօնտարին։—Սկիւտի նախագահ Աւնի պատժ. ճիւղը 6ամեայ թիապարտութեան դատապարտեց բանուոր Իպրահիմը, որ կրակի տուած էր Աչըգլը գիւղացի Հիւսէյինի տունը։—Ոստիկան զօրաց վարչութեան պաշտօնեայ Թէվֆիգ, Իսմայիլ եւ Թէվֆիգ էֆ.ները պաշտօնանկ եղած էին, եւ դատաստանի ենթարկուած՝ իբրև խարդախ եւ 95,000 ղշ. իւրացուցած ըլլալու ամբաստանութեամբ։ Առ այս Իսմայիլ էֆ. դատապարտուեցաւ 10ամեայ բերդարգելութեան, իսկ միւսները դատապարտուեցան 6ամսեայ բանտարկութեան, իբր մեղսակից։ Երեքն ալ ընկերովի պիտի հատուցանեն իրենց գողցած դրամը։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. — Ձերբակալուեցաւ Սկիւտար, Չիֆթլիկ գավինոյին մէջ պաշտօնեայ Արամ, որ 1½ ոսկի գողցած էր արկղէն։—Սկիւտար, Սէլիմիյէ, հարիւրապետ Մուհիէտտին պէյի տունն առջի օր բաւական մաքուր հագուած մէկը ներկայանալով կ'ըսէ թէ էֆէնտին կ'ուզէ տեսնել։ Կ'պատասխանուի իրեն որ տունը չէ. այն ատեն արտօնութիւն կ'խնդրէ վեր ելլելու և նամակ մը գրելու. առ այս յօժարութիւն կ'տրուի, և անծանօթը Մուհիէտտին էֆ.ի սենեակն երթալով կ'սկսի բաներ մը գրել, և քիչ ետքը պատուհանէն դուրս նայելով, «Ծանօթ մը կ'անցնի կոր, կ'ըսէ, երթամ բան մը ըսեմ, գամ», և արտօրնօք փողոց կ'ելլէ։ Անծանօթին այս ընթացքը զարմանք կ'պատճառէ, եւ սենեակին մէջ չորս կողմ նայուած ժամանակ, զարդարանին մէկ դուռը բաց տեսնելով, կ'տեսնուի որ անծանօթը գողցած էր հարիւրապետին պատուանշանները։

ԱՐՂԸՆԻԻ պղինձի հանքին արտադրութեանը զինուորական պիտոյից համար պէտք եղած քանակութիւնը վար դրուելէ վերջ, մնացեալը պիտի ղրկուի Լոնտոն։

ՑՈՐԵՆ. — Այսօր հասան 30 վակօն Անատոլուէ. Րումելիէ —։ — Գիններն են. —Անատոլու սպիտակ ցորեն Էքսթրա 41—41½ փր. օխան։ A 40—40½, B 39—39½, խառն 34—36. Կարծր Անատոլու 40—41. Էքսթրա 44. Կակուղ Րումելի —, Կարծր Րումելի —, Կակուղ Ռումանիա 41½—42։

ՁՄՐԱՆ ՀԱՄԱՐ Անգլիական և Գաղղիական Ընտիր կերպասներ.—Անոնք որ ձմրան համար բարաքսի, բալթօ, բըտէնկօթ, ամօքինկ, ժագէ, … պաճկօն, ժիլէ, ևն. շինել տալու պէտք ունին, լաւ կ'ընեն եթէ այցելեն Ղալաթիա, ԽԱՎՆԱՐ ԽԱՆ, ԹԻՒ 83, ուր պիտի գտնեն բոլոր այս զգեստեղինաց համար քաջայարմար անգլ. և գաղղիական ընտիր կերպասներ ամէն տեսակ, որոցմէ գոհ պիտի մնան մեծապէս։
26—9 Գ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Քրոնիկ Հայ Եկեղեցւոյ

Քաղաքական Ժողովը թէեւ երէկ նիստ պիտի գումարէր, բայց անդամներէն Նաւասարդեան եւ Տէր Ներսէսեան էֆ.ները միայն եկած ըլլալով, խորհրդակցութիւն մը կատարեցին Ս. Պատրիարք Հօր հետ։

—Անգլիոյ Վեհ. Թագաւորին ծննդեան տարեդարձին առթիւ, այսօր Փոխանորդ Սրբազանն եւ Արիս էֆ. Ֆէսճեան անգլիական դեսպանատուն երթալով, Ս. Պատրիարք Հօր շնորհաւորութիւններն յայտնեցին դեսպան Սըր Նիքոլաս Օ'Քօնորի։

—Եթովպիոյ հոգեւոր հովիւ Տ. Մկրտիչ քհ. Զլղաթեան, երէկ, ընկերակցութեամբ Մկրտիչ էֆ. Պօղոսեանի, Բերա Բոլաս երթալով, այցելեց Հապէշ պատուիրակութեան պետ Զօր. Մաշաշայի, որուն քով կ'գտնուէին իր թարգմանն եւ Աթօ Հայլէ Միրիէմ փաշա։ Զօրավարն հարցուցեր է. «Գոհ մնացի՞ք մեր երկրէն, ինչպէս գտաք օդն ու ջուրը»։ Տ. Մկրտիչ քհ. յայտներ է թէ շատ գոհ մնացած է։ Խօսակցութիւններն Հայ եւ Հապէշ Եկեղեցիներուն վրայ դառնալով, Զօրավարն հիացում յայտներ է Մայր Եկեղեցւոյ շէնքին եւ արարողութեանց հանդիսաւորութեան վրայ, եւ ըսեր է որ «Արդէն քոյր Եկեղեցիներ ենք, եւ մեք ձեր ու դուք ալ մեր սուրբերը կ'յարգէք, այսպէս մեք Գրիգոր Լուսաւորիչն եւ դուք ալ՝ Եւստաթէոս առաքեալը։»

Կիրակի օրուան այցելութեան ակնարկելով՝ ըսեր է. «Շատ գոհ մնացի Ս. Պատրիարք Հօր հետ ունեցած տեսակցութենէս. կ'խնդրեմ որ յարգալիր բարեւներս հաղորդէք Ն. Սրբազնութեան։» Տ. Մկրտիչ քհ.ի Ատիս Ապապա այցելութեանն առթիւ յայտներ է թէ «Վեհ. Մենելիք կայսրը գոհ մնացած է»։ Ապա հարցուցեր է թէ ե՞րբ պիտի կատարուի իր Վարդապետական ձեռնադրութիւնը. եւ Տ. Մկրտիչ քհ. ըսեր է որ յառաջիկայ կիրակի տեղի կ'ունենայ, խոստացեր է որ կա՛մ ինք անձամբ ներկայ պիտի գտնուի կամ ներկայացուցիչ մը պիտի ղրկէ։ Պատուասիրութիւններ եղեր են, ուրկէ վերջ Զըլղաթեան քհ. իր շնորհակալութիւններն յայտնելով, հրաժեշտ առեր է։

—Ս. Պատրիարք Հօր հրամանաւ նըպաստի գումար մը ղրկուեցաւ Մուշի գաղթականներուն, որոնք աւելի առաջ, իրենց նիւթական կորուստներն յայտնելով նպաստ խնդրած էին։

—Երուսաղէմի վանքին տպարանի տեսուչ անուանուեր է Տ. Գէորգ Վրդ. Ցովհաննէսեան որ մանրամասն տեղեկագիր մը կ'պատրաստէ տպարանի վիճակին, եղած ծախքին եւ կրօն. գրքերէ ու օրացոյցերէ գոյացած հասոյթին վրայ։ Հաւաստեն անոր որ այս տպարանը կ'հայթայթէ Պոլսոյ եւ գաւառաց եկեղեցական գրքերու մեծագոյն մասը, հասոյթ չի բերեր վանքին. ու մինչդեռ դասագիրք հրատարակող ս.և.է. տպարան, իր ծախքը հոգալէ վերջ դրամ ալ կ'շահի, այս տպարանը բեռ կ'ըլլայ վանքին. անշուշտ երբ այս տեղեկագիրը Երուսաղէմի Հաշուեքննիչ Մասնաժողովին ներկայացուի, խնդիրը պիտի լուսաբանուի։

—Ինչպէս յայտնի է, Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ ծնունդին ունեցած մէկ պարտքին հետեւանօք, պահանջատէրն երկու տուներու տէր ըլլալէ վերջ, մնացեալ պարտքն առնելու համար երրորդ տան մըքնգրաւ պիտի ընէր, բայց այս շէնքն ազգային վագֆ ըլլալուն, Թաղ. Խորհուրդը համաձայնած էր Ազգապատսպարանին հետ, որ իր պահեստի 200 ոսկիին փոխարէն այս տունը փոխանցուի Ազգապատսպարանին։ Խնդիրը տեղեկագրուած ըլլալով Տնտես. Խորհուրդին, պաշտօն յանձնուեցաւ Սեպուհ էֆ. Բլտաեանի որ գործին կարգադրութեան հսկէ։ Բլտաեան էֆ. տեղեկագրեր է Խորհուրդին թէ բանաւոր է յիշեալ կալուածը Պատրիարքարանի միջոցաւ Ազգապատսպարանին փոխանցել։ Այսպէս, Ազգապատսպարանն պատճով միջոցը գտած է իր փոխ տալիք դրամին անկորուստ պահպանման։

—Եդեսիոյ Ազգ. Որբանոցէն 20 սան իրենց պարագաններուն մօտ ղրկուեր են։ Հոգաբարձութիւնը ստիպուեր է արձակել զանոնք, հասոյթի անբաւականութեան պատճառաւ։ Տեղւոյն գերմանական Որբանոցէն ալ, այս ամառ հարիւրաւոր երկսեռ սաներ արձակուեր են, ոմանք իրենց պարագաներուն մօտ, ուրիշներ հիւրընկալ բարեսէրներու տուները գացեր են. իսկ բոլորովին անօգները կրկին վերադարձեր են Որբանոց։ Որբանոցին վարչութիւնը մտադիր է փակել Որբանոցը, եւ աւելի մտադրութիւն պիտի տայ գործակալութեան արհեստանոցին, ուր կ'աշխատին տղաքը գործաւորութիւններ։

—Մուշէն կը գրեն մեզ. — «Հոկտ. 6ին հոս մեռաւ Պ. Պօղոս Բ. Մուրատեան անունով 23 տարեկան երիտասարդը, որ երկու ամսէ ի վեր վերադարձած էր Պոլսէն։ Այս վաղամեռիկ երիտասարդն երեք տարի առաջ Պոլիս գացած եւ քննութիւն անցընելով յաջողած էր մտնել Կայս. Դեղագործական վարժարանի քաղաքային ճիւղին մէջ։ Աղքատ ծնողաց զաւակ, անհայր, ինքնօգնութեամբ հոս արդէն վարժուած էր դեղագործութեան գործնական մասին։ Պոլիս գացած ատեն յոյսն Աստուծոյ վրայ դրած էր։ Այստեղէն զինքը ճանչցող եւ իր չքաւորութեան համար իրեն համակրող մէկ անձ գտնուեցաւ որ իրեն օգնէր, տարին 5-6 ոսկի ղրկելով. այդ անձն էր Րէժիի պարզ պաշտօնեայ մը՝ Ցակոբ էֆ. Էթմէքճեան։ Անօգուտ էր ուրիշի մը դառնալ ու տանել. վասն զի անտարբերութենէ զատ ուրիշ բան պիտի չգտնէինք։ Ասկէց պաշտօնական եւ անպաշտօն յանձնարարականներ ալ ղրկուեցան Պատրիարքարան եւ ծանօթ անձերու, բայց անօգուտ։ Խեղճ երիտասարդին մէջ, վերջապէս այս գործնան սկիզբներ անօգուտ տեսան երեւան եկաւ։ Իրեն խորհուրդ տուած էին վերադառնալ ծննդավայրը։ Վերադարձաւ եւ երկու ամիս հազիւ մնաց՝ Թոքախտաւոր։

«—Սանասարեան վարժարանն այս տարի երեք աշակերտներ ընդունեց Մշոյ Թեմէն. մէկը՝ Դաշտեցի Ս. Կարապետ վանքը սորված, միւս երկուքը՝ Մշոյ Մխիթարեանց վարժարանէն շրջանաւարտ, բնիկ Մանազկերտցի եւ Բաղէշցի։ Երկուքն իբր ձրիավարժ ընդունուած են գիշերօթիկ. մէկը՝ Մանազկերտցին, ուշ հասած ըլլալուն համար, այս տարի ցերեկեայ ընդունուած է, բայց Տ. Զաւէն Ծ. Վրդ. եւ Տեսչութիւնը խօսք տուած են՝ այս վերջինն ալ եկող տարի գիշերօթիկ եւ ձրիավարժ ընդունիլ. կարգադրութիւն մը՝ որուն արժանի է Մանազկերտցի այդ պատանին։ Մինչեւ հիմա ընդհանրապէս Մուշէն եւ մօտակայ թեմերէն դիմողները կ'մերժուէին. արդեօք ինչո՞ւ համար՝ որ ուսման եւ կրթութեան աւելի կարօտ են այս գաւառները։ Այս տարուան ընդունելութիւնը խիստ գոհ թողուցած է այս քաղաքի ուսումնասէր դասակարգը։

«—Այստեղի կրկին որբանոցներն իրենց անորոշ վիճակը կ'շարունակեն։ Կ'սպասուի որ նշանակուած Առաջն. Տեղապահը գայ եւ նոր հոգաբարձութիւններ ընտրէ։ Մանչերու որբանոցին Խարբերդցի վարպետը, որ արձակուրդին իր ծննդավայրը մեկնած էր, վերադարձին, Սեպտ.ի սկիզբներ, ճամբան կ'մեռնի իջեւանէ մը եւ կը թաղուի հոն։ Կ'ըսուի թէ 70ի մօտ կար, բայց գործունեայ եւ ազդեցիկ ծերունի մ'էր։ Որբանոցին Հոգաբարձութիւնը հոս նստող Արաբկիրցի վաճառականէ մը խընդրեց որ նոր վարպետ մը բերել տայ Արաբկիրէն։ Դիմումն եղած է արդէն եւ հաւանական է որ աղէկ վարպետ մը ընտրեն եւ ղրկեն։

«—Տեղապահ նշանակուած Կորիւն Վ. Ելլիոպիբէմեան ո՛չ եկաւ, ոչ ալ գալու հաւանականութիւն կ'ցուցնէ։ Այսպէս եղաւ տարուան սկիզբներ։ Մարտ ամսուն, Տիարպէքիրի Առաջնորդ Տ. Եզեկիէլ Ծ. Վրդ.ի համար ալ։ Այս վերջինը սակայն, իրօք հիւանդացաւ. իսկ նորագոյն Տեղապահը կ'թուի թէ՝ Պատրիարքարանի տարակուսանքներ ըրած է, հոս չգալու համար։

«—Նախորդ շաբթու, Հայ-հռոմէական Առաջնորդ Տ. Ներսէս Գերպ. նորոգել տուաւ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին, առաջնորդ փոխանորդ, սարկաւագ, ներկուած, եւ Կիրակի օր հանդիսաւոր պատարագ ըրաւ եւ քարոզին մէջ գովաբանեց եւ օրհնեց եկեղեցւոյ շինութեան սատարող բարերարները։»

—Գոյժերան Որբանոց.—Տիկին Մառի Աբրահամեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Սրբուհի Կ. Գարակէօզեան 2 օսմ. եւ Տէր եւ Տիկին Միհրան Կեսարեան 1 անգլ. ոսկի նուիրած են։

⁂ Մանչեստրաբնակ բարեսէր ազգայնոց կողմէ հետեւեալ նուէրներն հաւաքուած են ձեռամբ Տիկին Վասիլուհի Գարակէօզեանի.—Տեարք՝ Կարապետ Արապեան, Ստեփան Սպարթալը, Սարգիս Գույումճեան, Սեդրաք Մանուկեան, Գէորգ Արապեան եւ եղբարք, Նազարէթ Պօզըրճեան 5ական անգլ. ոսկի, Տիգրան Թօգաթեան, Թադէոս Այնեան, Սարգիս Նալպանտեան, Գէորգ Եսայեան 3ական անգլ., Տիգրան Տատուրեան, Մինաս Պապաեան, Ազնաւուրեան եւ Սիվրիհիսարեան, Աւետիս Ժամկոչեան, Միրայր Խորասանճեան, Անգլիացի Ռիմ 2ական անգլ., Միհրան Փափազեան, Ցարութիւն Փափազեան միասին եւ Դաւիթ Պեզազեան ½ անգլ. ոսկի։ Գումար 59½ անգլ. ոսկի։

⁂ Խնամակալութիւնն եւ Մայրը շնորհակալութեամբ կ'ծանուցանեն հետեւեալ նուէրները. Տէր եւ Տիկին Եղիա էֆ. Շահպազ իրենց մօր եւ կեսրոջ հանգ. Տիկին Լուսաբեր Շահպազի յուղարկաւորութեան առթիւ 5 օսմ. ոսկի եւ Եղիա էֆ.ի քոյրը՝ Տկն. Սօֆի 1 օսմ. ոսկի, Մանչեստրէն Տէր եւ Տիկին Օննիկ էֆ. Գրիգորիօսեան իրենց մանչ զաւկին ծննդեան առթիւ 1 օսմ. ոսկի, Տիկին Փառանձեմ Փափազեան 20ղշ. պաղպղին, Լեւոն էֆ. Վարդանեան 20 ղշ., Ցակոբ պէյ Տատեան 1500 քոյ յարդ։ Մայր Գոլֆ. Ազգ. Աղջ. Որբ.ի Խնամակալ. [illegible]

Կարապետ էֆ. Աբրահամեան եւ Գէորգ էֆ. Աբրահամեան (ի Լոնտոն), Տէր եւ Տիկին Նշան էֆ. Փափազեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Պետրոս էֆ. Փափազեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Բարսեղ էֆ. Հալաճեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Տիրան պէյ Տատեան եւ զաւակունք, ինչպէս նաեւ Փափազեան, Ինճիճեան, Խըտըրեան, Գարակէօզեան, Քիւրքճիխանեան, Կեսարեան, Պոյաճեան, Մկրտիչեան (Ռուսճուք), Ցովհաննէսեան եւ Լաթիֆեան ընտանիքներն իրենց խորին շնորհակալութիւնը կ'յայտնեն ամէն անոնց որոնք բարեհաճեցան ներկայ գտնուիլ ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ Կ. ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան եւ այս առիթով յայտնել իրենց ցաւակցութիւնը թէ՛ անձամբ եւ թէ գրով։

Յ. Թ. ՀԻՆԳԼԵԱՆԻ ԴԱՍԱԳԻՐՔԵՐԸ ՈՐՈՆՔ ԵՆ՝

1. Méthode directe, Ա. ԳԻՐՔ, 3 ղրշ.
2. Méthode directe, Բ. ԳԻՐՔ, 5 »
3. Méthode directe, Գ. ԳԻՐՔ, 6 »
4. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ։ Ա. ՏԱՐԻ, 5 ղշ.
5. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ Բ. ՏԱՐԻ, 6 ղշ.

Միլը դասգիրքերն կ'ծախուին ներկայ բոլոր գրավաճառաց քով։ Խաբուած են տեղացի ու գաւառացի բոլոր այն վաճառորդները, որոնց, չպարտաճանաչութեան նպատակաւ, ըսուած է թէ յիշեալ դասագրոց այս հինգ հատորն սպառած է։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար կարելի է դիմել Աւետիսեան Եղբարց վաճառատունը, Ստամպօլ, Եէնի Ճամի ճամաքեար, Թիւ 37։ 16—16

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

"Կ. ՊՈԼՍՈՅ„ ԵՒ "ՖՈՒՌՆԻԷԻ„

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱԲԱԺԻՆԸ

ԱԶՈՒԵԼԻ ԱՐԿԱԾ

ԼՈՆՏՈՆ, Նոյ. 8.—Թօքիոյէ կ'հեռագրուի Սէնթրալ Նիւզի թէ Միքատոն որոշեց որ Անգլիա փոխադրած այցելութեան գացող ճապոնական նաւաբաժինն այցելէ նաեւ Իտալիա։ — Ուաշինկթընէ կ'հեռագրուի թէ արկածով պայթում մը տեղի ունեցաւ Զարինկընի (Դանմարք) մէկ հանքին մէջ, եւ 200 բանուոր վիրաւորուեցան։ 27 հոգի մեռան այս վիրաւորեալներէն, իսկ 30 հոգի մեռան արկածին պահուն անմիջապէս։

ԼՈՆՏՈՆ, 8.—Ճապոնական կառավարութիւնն Ա. կարգի դեսպանութեան բարձրացուց գերակոյս Հայաշին։ Պեդերսպուրկի ճապոնական նախորդ դեսպան Մ. Քուրինօ Պեդերսպուրկ պիտի դառնայ իբր Ա. կարգի դեսպան։

ՓԱՐԻԶ, 8.— Թօքիոյէ կ'հեռագրուի Ժուռնալի թէ սով կ'տիրէ Ֆուքուշիմա եւ Մայօկի գաւառներուն մէջ։— Մօտէն կը ծանուցանէ թէ Պերլինի ֆրանս. դեսպան Մ. Պիշոն հանգստեան պիտի կոչուի, եւ իրեն պիտի յաջորդէ Մատրիտի ֆրանսական դեսպան Մ. Գամպօն, իսկ Մատրիտի դեսպան պիտի կարգուի արտաքին գործոց պաշտօնատան պետ Մ. Ռիվուա։

ՍՈՖԻԱ, 8.—Հանրօգուտ շինութեանց նախարար Մ. Կաթէվ առողջական պատճառով յանկարծ Եւրոպա մեկնած ըլլալով, ներքին գործոց նախարարը պիտի վարէ այս պաշտօնը, եւ Սուպրանիէֆէն պիտի ներկայացնէ երկաթուղիի ծրագիրը (տես երէկի թիւը)։ Դանեֆը կ'յուսայ, այս կերպով, նախարարական տագնապի տեղի չտալ։ Վերջնական որոշում մը, սակայն, մէկ քանի օր վերջը կրնայ տրուիլ, այսինքն երբ Իշխանն հասնի Սոֆիա։

ԳՈԲՈՒՐԿ, 8.—Ֆերտինանտ իշխան մեկնեցաւ դէպ ի Սոֆիա։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԷՋ

ՍԵԼԱՆԻԿ, 9.—Արեւելքէն Արեւմուտք ուղղութեամբ, երկրաշարժի մէկ քանի ցնցումներ զգացուեցան 20 երկվայրկեան տեւողութեամբ, իրիկուան ժամը 11½ին։ Ժողովուրդը, սարսափահար, դուրս փախաւ տուներէն։ Թատրոններն եւ հանրային շէնքերը պարպուեցան։ Արկած չկայ բարեբախտաբար։

ՃԱՊՈՆԻ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐԸ

ԹՕՔԻՕ.—Ճապոնի զօրաբաժիններուն թիւը 20ի պիտի բարձրացուի, երկաթուղիի, օդապարիկի եւ արտագահութեան թնդանօթի զատ գունդեր պիտի կազմուին, հեծելազօրքն ալ պիտի աւելցուի, ձիերու հայթայթման ապաստաններ հաստատելով։ Նաւատորմն ալ պիտի աւելնայ։ Որովհետեւ արդի զրահաւորք շատ չանցած հինցած պիտի սեպուին, նոր ձեւով կ'ծրագրուին նոր մարտանաւեր։ Անգլիոյ մէջ Ճապոնի համար շինուած նոր զրահաւորներէն իւրաքանչիւրը պիտի զինուի 12ական հատ խոշոր թնդանօթով՝ 12 ինչըրնոց։ Թորփիլներն եւ ընդծովեանները պիտի աւելցուին։ Ծախք պիտի չխնայուի զինուորական այս նոր պատրաստութեանց համար։ Ռուսերն ալ գործոն վիճակի մէջ են։ Քորէայի դեսպանատունը կ'վերաբացուի եւ Մ. Բալով հոն կուգայ։ Ռուսեւչինական Պանքային բոլոր մասնաճիւղերը կ'վերաբացուին։ Ռոսէն եւ Կոմուրա յաճախ իրար պիտի ձմեռեն ի Նակազաքի։ Թօքիօ եկած Զօր. Տանէլով պիտի առնի ռուս գերիները։ Վլատիվոստոք Ա. կարգի բերդաքաղաք պիտի ըլլայ։ Ածուխի, ցիմենթոյ եւ թնդանօթի մեծ ամբարանք տրուած են օտարներու Վլատիվոստոքի համար։ Պատերազմին վերջացած պահուն, Վլատիվոստոք ուտեստի մասին խեղճ վիճակի մէջ էր։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԼՈՒՐԵՐ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐՈՎ. ՆՈՅԵՄԲԵՐ 7.

ԱԼՖՈՆՍՕ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

ՊԵՐԼԻՆ, Նոյ. 6. — Վիլհէլմ կայսր ուզած էր որ Սպանիոյ Թագաւորին ժամանումն հանդիսական օր մ'ըլլար Պերլինի համար։ Վարժարաններու մէջ դասախօսութիւնք դադրեցան. Թագաւորին անցնելիք փողոցները զարդարուեցան։ Դիտելի է որ ընդունելութեան համար ներկայ գտնուող զօրքերը, որ վերջերս Մօլդքէի արձանին բացման հանդէսին առթին ռազմային զգեստաւորում մ'ունէին առանց գործածուելու, այսօր իրենց հանդիսական համազգեստներն կ'կրէին գարդանառոր սաղաւարտներով։

Կայսրն հանդիսաւոր թափօրով մը իր հիւրն անցուց Պրանտեպուրկի դուռնէն որ զարդարուած էր եւ սպանիական դրօշներ կախուած էին սիւներէն վար։ Դիրկարդընի ծառուղիին մէջ ուրկէ անցաւ Թագաւորը, շարուած էին դպրոցական աշակերտներ։ Ունդըրտէն Լինտընի պողոտային երկայնութեան վրայ մինչեւ դղեակ երկու կարգի վրայ շարուած էին Պերլինի եւ Բոցտամի պահակազօրքերը։ Բարիզի հրապարակին վրայ որ շրջապատուած էր կայսերապահ հեծելազօրքերով, Պերլինի քաղաքապետն ողջունեց Թագաւորը։ Պրանտեպուրկի Դրան մօտ սպանիական գաղութը դեղին—կարմիր սպիտակ դրօշով մը իր վեհապետին կ'սպասէր։

⁂ Ժամ 3¾ին Վիլհէլմ կայսր բաց կառքով կայարան գնաց, ճամբուն վրայ շարուած կայսերապահ զօրաց մէկ քանի խումբերուն բարձրաձայն «բարի լոյս» ըսելով, որուն կ'պատասխանէին զօրքերը միաձայն «բարի լոյս Վեհափառ Տէր»։ Կայսրը կ'կրէր սպանիական հեծելազօրաց այն գունդին համազգեստն որուն պատուակալ պետն է ինքն, եւ սպանիական զինուորական գօտի վերարկուն։ Կայարանին մէջ կայսեր կ'սպասէին գահաժառանգ իշխանն ու կայսերազուն իշխանները, իշխան Պիւլով, նախարարներ եւ բազմաթիւ պաշտօնակալներ։ Երկու վեհապետք ողջագուրուեցին զիրար եւ բաց կառքով քաղաք մտան։ Ճամբուն վրայ շարուած զինուորական նուագախումբ սպանիական քայլերգը նուագեցին, եւ կայսերական վեցձի կառքին անցած պահուն զօրքը զինուորական բարեւ կուտար հրացանով։ Ալֆոնսօ Թագաւորը կայսեր աջ կողմը նստած էր եւ բրուսիական հեծելազօրքի զօրավարի համազգեստ, գորշ վերարկու մը, եւ երկու ճերմակ փետրազարդով սաղաւարտ մը կ'կրէր. կուրծքին վրայ ուսընդանուէր կ'կրէր Սեւ Արծուի պատուանշանին նարնջագոյն ժապաւէնը։ Մերթ ընդ մերթ կ'խօսէր կայսեր հետ եւ իր անմօրուս ու երիտասարդական դէմքը կայտառ երեւոյթ մ'ունէր։ Կայսերական կառքը Պրանտեպուրկի դրան մօտ կանգ առաւ, եւ քաղաքապետ Քիրշնէր Քաղաքապետական ժողովին անդամներուն հետ մօտենալով բանախօսութիւն մ'ըրաւ, ըսելով թէ՝ Ալֆոնսօ Թագաւորը՝ կայսեր իբրեւ բարեկամն ու հիւրը՝ կ'երեւի Պերլինի մէջ, եւ դարերէ ի վեր Հօհէնցօլէրններուն գերդաստանին հետ անկեղծ ու սերտ կապերով կապուած Պերլին մայրաքաղաքը կ'մասնակցի իր վեհապետին առ իր բարեկամն ու հիւրն ըսած բարեկամական զգացումներուն։ Քաղաքապետն ողջունեց Թագաւորն իբրեւ վեհապետն ու ներկայացուցիչն այն ազնուական ազգին որ մարդկային սեռին զարգացման համար մեծապէս սատարած է, եւ երկրագնդին ազգերուն մէջ գլխաւոր տեղ մը կ'բռնէ։ Թագաւորին այս այցելութիւնն երաշխաւորութիւն մը կ'նկատէ Սպանիոյ եւ Գերմանիոյ վեհապետական գերդաստաններու, ինչպէս նաեւ երկու ազգաց միջեւ գոյացած համաձայնութեան ապագային մէջ ալ շարունակուելուն։

Թագաւորը թեթեւ իմն խոնարհմամբ մտիկ ըրաւ մերթ ընդ մերթ սիրալիր ժպտելով, եւ ի վերջոյ գերմաներէն լեզուով շնորհակալութիւն յայտնեց Պերլին քաղաքին կողմէ առ ինքն եղած ընդունելութեան համար։ Ըսաւ թէ շատոնց կ'ուզէր այցելել Գերմանիոյ մայրաքաղաքը, եւ ուրախ է որ այդ փափաքն իրագործեց եւ այսօր կ'զգածուի առ ինքն եղած ընդունելութենէն։ Թագաւորն ապա քաղաքապետին ձեռքը թօթուեց։ Թագաւորին պատասխանէն ետք կայսրը նշան ըրաւ կառավարին յառաջ վարել։ Կայսերապահ հեծելազօրաց գումարտակ մը կառքին երկու կողմերէն կ'ընկերանար վեհապետներուն։ Ասոնց կ'հետեւէին պալատական բազմաթիւ կառքեր, որոց մէջ նստած էին Թագաւորին հետեւորդները զինուորական համազգեստով։ Այս հանդիսաւորութեամբ հասան կայսերական պալատ։ Դիտելի է որ Ալֆոնսօ ԺԳ. Սպանիոյ Քարլ Ե. Թագաւորէն ի վեր, սպանիական առաջին Թագաւորն է որ Գերմանիա կ'այցելէ։

⁂ Երեկոյին Ալֆոնսօ Թագաւոր այցելեց կայսրուհւոյն։ Ապա հանդիսաւոր հացկերոյթ տրուեցաւ Սպիտակ Սրահին մէջ։ Ալֆոնսօ Թագաւոր իր թեւն տուած էր կայսրուհիին, եւ կայսրն ալ Ֆրիտրիխ Լէոբոլտ իշխանուհիին։ Սեղանին վրայ Թագաւորը նստեցաւ կայսեր եւ կայսրուհւոյն մէջտեղ, իր դէմ ունենալով Վարչապետ Պիւլով իշխանը։ Սեղանակից էին Թագաւորին հետեւորդները, նախարարները, դեսպան ֆոն Րատովից եւ քաղաքապետ Քիրշնէր։

⁂ Վիլհէլմ կայսր հետեւեալ բաժակաճառն արտասանեց։—«Ամենայն հոգւով բարի գալուստ կ'մաղթեմ Ձեր Վեհափառութեան։ Ձեր Վեհափառութիւն մայրաքաղաքիս Քաղաքապետութեան կողմէ եղած ընդունելութենէն համոզուեցաւ թէ հպատակացս սիրտերն որչափ ջերմ ու անկեղծօրէն կ'տրոփեն Ձեզ համար։ Իմ ժողովուրդս Ձեր Վեհափառութեան փոխանցեց այն ջերմ համակրութիւնը զոր կ'տածէր Ձեր հանգուցեալ արքայապատիւ հօրն համար։ Իմ ժողովուրդս անկեղծիկ հետաքրքրութեամբ տարուէ տարի Ձեր Վեհափառութեան զարգացման եւ աճման կ'հետեւէր, եւ այսօր խնդութեամբ կ'ողջունէ Սպանիոյ Թագաւորը։ Ձեր Վեհափառութիւնը բրուսիական գունդի մը պետի համազգեստը կ'կրէ, եւ իմ կայսերապահ գունդերս հպարտ կ'զգան ինքզինքնին իրենց կարողութեան ապացոյցները Ձեր Վեհափառութեան աչաց առջեւ դնելով։ Անոնք կ'ողջունեն Ձեր Վեհափառութիւնն իբր պետը 66րդ գունդին եւ միեւնոյն ատեն իբրեւ վերին հրամանատարն Սպանիական Բանակին որ մեծ անցեալ մ'ունի եւ պատերազմական առաքինութեանց գանձ մ'է։ Ուստի անգամ մ'եւս կ'խնդրեմ Ձեր Վեհափառութենէն որ բարեհաճի ընդունիլ իմ սրտագին շնորհակալութիւնս այն մեծ պատուոյն համար, զոր ընծայեցիք ինձ սպանիական գունդի մը պատուակալ պետն ընելով զիս, եւ միանգամայն զօրապետի մը արժանիքը տալով ինձ։ Ձեր Վեհափառութիւնը վստահ թող ըլլայ թէ իմ հպատակացս, ինչպէս նաեւ գերդաստանիս անդամներուն եւ իմ սիրտերս միշտ մաղթանքներ պիտի բարձրանան առ Ամենակարողն՝ Ձեր Վեհափառութեան, Սպանիական ազգին եւ Ձեր Վեհափառութեան մեծափառ գերդաստանին արեւշատութեան համար։ Այսպէս մաղթելով եւ զայս փափաքելով կ'պարպեմ բաժակս։»

⁂ Սպանիոյ Թագաւորն ալ սպաներէն լեզուով հետեւեալ բաժակաճառն արտասանեց։ «Վեհափառ Տէ՛ր. —Շատ զգածուած եմ այն շքեղ ու փառաւոր ընդունելութենէն, զոր Գերման զօրաւոր ազգը կ'ընէ ինձ. ոչինչ կրնար իմ մտքիս մէջ լաւագոյնս տպաւորել այս հաճոյալի եւ խորազգած ներգործութիւնը, այլ միայն այն խօսքերը զոր այս փառաւոր ազգն անչափ իմաստութեամբ եւ անձնուիրութեամբ վարող Օգոստափառ վեհապետը արտասանեց քիչ մ'առաջ։ Ձեր բարձր զգացմանց համաձայն են նաեւ իմ անձնական բաղձանքս եւ սպանիական ազգին շարունակաբար յայտնած փափաքները։ Սպանիացիք անկեղծ եւ բարեկամական յարաբերութիւններ մշակել կ'ուզեն գերման պետութեան հետ։ Կ'շնորհաւորեմ զձեզ, Վեհափառ Տէր, այն արտաքոյ կարգի յառաջդիմութեան համար, զոր ունեցան Ձեր Պետութեանց մէջ քաղաքակրթութիւնն եւ բարոյական ու նիւթական զարգացումը։ Կ'շնորհաւորեմ նաեւ զինուորական բարեկարգութիւնը, հնազանդութիւնն եւ ուրիշ ամէն յատկութիւններն այն բանակին որուն մէկ անդամը գտնուիլը մեծ պատիւ կ'համարիմ եւ անկեղծ շնորհակալութեամբ կ'խմեմ բաժակս Ձեր կայսերական Վեհափառութեան, Նորին Վեհափառութիւն կայսրուհւոյն, եւ բովանդակ կայսերական գերդաստանին կենաց, ինչպէս նաեւ գերման պետութեան յաւէտ փառաց համար։»

(Neue Freie Presse, Նոյմ. 7, Գչ.)

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ		
Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	97 35
Ամէնէն բարձր գին	»	97 35½
Ամէնէն վար գին	»	97 29
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	132 87½
Ամէնէն բարձր գին	»	133 —
Ամէնէն վար գին	»	132 75
Թրամվայ	»	71 —
ԲԱՑՈՒՄ, 27 Հոկտ.		
Օսմ. Միացեալ	Օ. Ո.	97 28
» » ժամ 4ին		97 30
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	132 75
» » ժամ 4ին		132 75
Ռէժիի	»	17 10
Եգիպ. Քրէտի Ֆոնսիէ Ա.	»	311 —
» » » Բ.	»	270 50
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	507 —
Անատոլուի երկ. պրոֆ.	»	513 —
Սէրի Բ. » »		511 —
Անատոլուի » բաժնեթ.	Ա. Ո.	16 —
Օսմ. Ապահովգր. Ընկ.	Օ. »	3 85
Թրամվէյ բաժնեթուղթ	Ղրչ.	735 —
» ժուիսանս	»	250 —
» պարտաթուղթ	»	494 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	Ֆր.	246 —
Պալիա Քարաայտըն	»	640 —
Պանք տը Սալոնիք	»	185 —
Քարասու	»	125 —
Թրամվայ	»	71 —
Քարափ Իզմիրի	»	600 —
Հելլենական 5% 1891	»	265 —
Բաժնեթուղթ Լաւրիոնի	»	54 —
Հելլն. պարգե. թուղթ	»	434 —
» » » Բ.	Օ. Ո.	4 06
Թէմպէքի բաժնեթուղթ Ա	Ֆր.	27 —
» » Բ	»	18 —
» պարտաթուղթ	»	494 —
Շիրքէթի Խայրիէ	Օ. Ո.	35 —
ՍԹԻԼԱՆՑ		
Օսմ. Միաց. 1 օրուան	Օ. Ո.	1.50 1.10
» » 3 »	»	3.75 —
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	1.50 —

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	Վաճառում	Գնում
Լոնտոն 3 ամիս	110 35	109 25
» չէք	110 05	109 25
Բարիզ 3 ամիս	22 73¾	22 93¾
» չէք	22 83	22 93
Պերլին մարք	18 57	18 67
Վիեննա քուրոն	21 84	21 94

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլիական ոսկի	Ղրչ.	109 30
20 ֆրանքնոց	»	87 14
20 մարքնոց	»	106 30
Բօլ Իմբէրիալ	»	90 —
Քրիմից	»	51 04
Մէճիտիյէ արծաթ	»	107 27
Պէշլիք	»	103 30
Մէթալիք	»	102 30
Ռուպլ Թղթադրամ	»	8 65

Անտէ Ա. Անտրէաս., Ղալաթիա.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Նոյմ. 8		
Օսմ. Միաց. բաց.	Անգլ. Ո.	89 63
» » գոց.	» »	89 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	» »	14 12
Եգիպտական Միացեալ	» »	104 —
Անգլ. Քոնսոլիտէ	» »	88 81
Հելլենական Ռանդ 1881	» »	41 75
» Մոնոբոլ	» »	53 50
Պուլկար. փոխառութ. 1892	»	101 50
Թրամվայ	» »	2 81
Ճապոնական 4%	»	91 75
Ռուսական		90 50
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 36¼
Դրամազեղչ	»	4 —
ԲԱՐԻԶ, Նոյմ. 8		
Օսմ. Միացեալ բաց.		90 85
» » գոց.		90 57
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	134 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	667 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	393 —
Օսմ. Մաքս. Նոր փոխառ. 4%	»	485 —
Ֆրանս. Ռանդ 3%	»	99 85
Քրէտի Լիոնէ	»	1140 —
Պանք տը Բարի	»	1580 —
Ռուսական		91 25
Թրամվայ		71 —
Փոխառ. Գասապա 1895	»	486 —
Սպանիական արտաքին	»	92 67
Իտալական Ռանդ	»	105 40
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 150
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —
ՊԵՐԼԻՆ, Նոյմ. 8		
Օսմ. Միացեալ		90 30
Չինական փոխառութիւն 1903		88 20
Անատոլուի Երկ. պարտթ.	Մարք	102 80
» » բաժնթ. 60%	»	117 —
Ռուսական 4%	»	88 50
Ռումէլիի երկաթուղի	»	136 25
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամիս	»	20 220
Դրամազեղչ		5½
ՎԻԵՆՆԱ, Նոյմ. 8		
Ռումէլիի երկաթուղի	Մարք	146 75
Օսմ. Ռէժի	»	367 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	Քուրոն	95 58
» Լոնտոնի վրայ	»	240 30
Դրամազեղչ		4½

CAISSE PATERNELLE

ՔԷՍ ԲԱԴԷՐՆԷԼ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԲԱՐԻԶ 1841 ԻՆ

Կ'ԳՈՐԾԷ ՖՐԱՆՍ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱԿԱԿՇՌԻՆ ՏԱԿ

ՍԿԻԶԲԷՆ Ի ՎԵՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՂԱԾ ՎՃԱՐՈՒՄ 300 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐ.
ՍԿԻԶԲԷՆ Ի ՎԵՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐԵԱԼ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ 700 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐ.

ԸՆԹԱՑ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՖՐ. 85,000,000
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏ » 62,750,000

[illegible] 74%, [illegible] ՔԷՍ ԲԱԴԷՐՆԷԼԻ [illegible]

Ընկերութեան Վարչական Խորհուրդը կազմուած է Ֆրանսայի ամէնէն նշանաւոր դրամատէրներէն, ինչպէս
Մ. ՌԸՆԷ ԳՐԻՍ, Արեւմտեան Ֆրանսայի երկաթուղեաց ընկերութեան եւ Քրէտի Լիոնէի Վարչական Խորհրդոյ անդամ.
Մ. ՄԱՐՔԻԶ ՏԸ ՖԼԷՌ, Դրանսաթլանթիք ընկերութեան Վարչական Խորհրդոյ անդամ.
Մ. ԿՈՄՍ ՏԸ ՍԷՆ ԿԻԼՀԷՄ, նախկին գանձապահ.
Մ. Օ. ՄԱԶԸՐԱ, Ընդհ. Տնօրէն Քրէտի Լիոնէի.

Թուրքիոյ Տնօրէն Փ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Սթամպուլ, Սուլթան—Համամ, Բասած Բաթրճըօղլու

Ընկերութեան վրայ տեղեկութիւն առնելու համար դիմել Քրէտի Լիոնէի.

ԾԱՆՕԹ. — [illegible]

Գործակալութիւն Ղալաթիա, Խավեար Խան, Թիւ 83,
50—34 Գործակալ՝ ԳԱԼՈՒՍՏ ԷՖ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԼՈՒՎՌ

ԿԱՀԱՒՈՐՄԱՆ ԵՒ ԱՏՈՒԿ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Բլիւշ, Բութիչ, Սաթէն, [illegible] կերպասով, Բիւլով եւ կէթէ-րով։ Ֆանթէզի սփռոցներ, Պէյ—պէյ անկողիններու, մահիճներու եւ ծածկոցի յատուկ կերպաս, գորգ, մագլաթ, լինոլէօմ, պարսկական գորգեր։ Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառում, անմրցելի գիներով, Բերա, Շիտակ ճամբայ, Սու Թէրազի փողոցին ծայրը, Թիւ 209։ 30—14

ԱՊԱՌԻԿ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓՈՎ ՎՐԱՅ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՔ

ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ ԶԳԵՍՏՈՒՑ ՀԱՄԱՐ ՆՈՐ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՁԵՒՈՎ

8 ԱՄԻՍ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄ 8

ԱՌԱՆՑ ԿԱՆԽԱՎՃԱՐԻ

ՑՈՒԿՈՒՆ, ՆՈՐԱՁԵՒ ԵՒ ԱԺԱՆ

"ԿԱՐՄԻՐ ԱՔԼՈՐ„

71 ԹԱՐԱՓՃԸԼԱՐ 71 126—36

299 ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱ 299

Տե՛ս Դ. էջ, ռուսական անխտրական «Բրովօտնիք» լաստիքներու ազդը։

ԻԼԱՆ

Թելէկրաֆ վէ Փօսթախանէ պինասի ճէփէսի ինշաաթ Գօմիսիօնունտան.

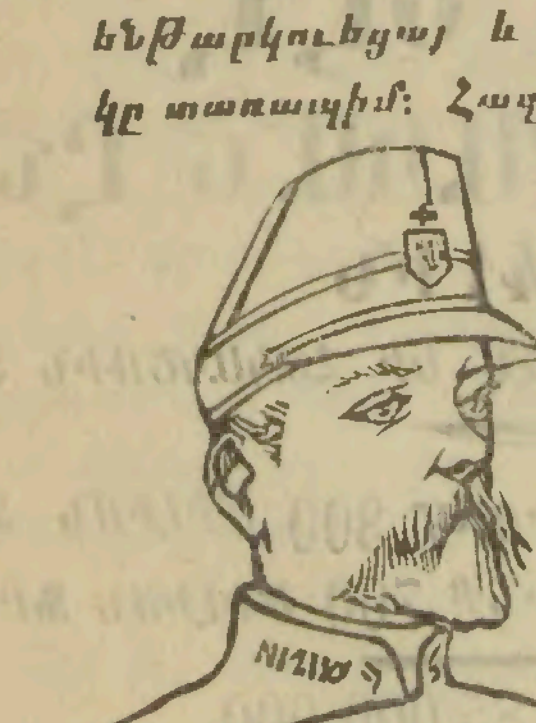
Էսկի Զապթիյէ տաիրէսի իւզէրինէ միւճէտտէտէն ինշա իտիլմէքտէ պուլունան փօսթա վէ թելէկրաֆ պինասը լէվազըմաթընտան օլարագ մէրմէր վէ հէրէքէ թաշլարը թէսվիյէսինտէն հասըլ օլան պորչլարը թօփլայըպ իրանէ օլունաճագ նումունէ վէճհիլէ գըրդըրըլմասը պու քէրրէ մէվգըի միւնագասայա վազ իտիլմիշ օլուպ թալիպ օլանլարըն իթիպարէն պիր հաֆթա զարֆընտա միւնագասա մուամէլէսինին խիթամը իլէ իհալէի գաթիյէսի իճրա օլունաճաղընտան, թալիպ օլանլարըն շէրայիթինի անլամագ վէ թաֆսիլաթը լազըմէյի ալմագ իւզրէ մէվգըի մէզքիւրտէքի քաթիպի ինշաաթ Գօմիսիօնա միւրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր։

26 Թըշրինը էվվէլ 321

ՊԱՂ ԱՌՆԵԼՈՒ ՀԵՏԵՒԱՆՔԸ

Վ.իլպօրճ 15 Ապրիլ 1896

Պաղ առնելու հետեւանքով հազի ենթարկուեցայ և երկու տարիէ ի վեր կը տառապիմ։ Հազալով, հազալով թուքրս գրեթէ չորցաւ և կոկորդէս վար չերթար մինչեւ որ երբեմն երբեմն ջուր չի խմեմ։ Վերջին ծայր յուսահատած եմ, եթէ մէկը քովս ծխէ, անմիջապէս հազալով կը փախչիմ. երբ տաքնամ ո՛չ անհանգստութիւն կ'զգամ, ո՛չ ալ կը հազամ, վիճակ մը մնկլուս պէս, հազերս կ'ըսկսին։ Անկողինին մէջ հանգիստ եմ, անոր համար որ տաք է, առտուները քառորդի մը չափ անընդհատ կը հազամ չատ կը տքնիմ, բայց չեմ յաջողիր քիչ մը խուխ (պալղամ) հանել։

Երբեմն պատառ մը բան կ'ուտեմ առտուները, իսկ յաճախ մինչև կէս օր, բերանս բան չեմ կրնար դնել, հազիս և ստամոքսիս ուռեցքներուն պատճառով։ Թերթերու մէջ կարդացի հիանալի բուժումները որոնք ձեռք բերուած են ԿԻՒԵՕԻ ԽԱԾՂԱՆԻՆ (գաթրան) չնորհիւ կ'աղաչեմ չնորհ ըրէք ինծ ևս չիշ մը ղրկել։

Քաղաքապետութեան Ծոխկին Պաւօօնեայ Ալֆօնս Պալիս

Պահանջած ԽԱԾՂԱՆԸ (գաթրան) հասցնելէ վերջ կը գրէ, «Ձեր ԿԻՒԵՕԻ ԽԱԾՂԱՆ անուն դեղը անվրէպ դարման է ամէն անոնց որք կը տառապին յամառ հարբուխէ, հազէ, դժուարաչնչութենէ և չնչառական գործարաններու հիւանդութիւններէ։ Այս դեղ 6 օրուան մէջ առողջացուց զիս, խմել սկսելէս 2 օր վերջ, դիւրաւ թքնել, խուխ հանել սկսայ, 6 օրէն հազս կտրեցաւ ասկէ զատ ախորժակս բացուեցաւ և չատ առողջ եմ ու հանգիստ կեանք կը վարեմ»

Ամէն ճաչէ առաջ, գաւաթ մը ջուրի մէջ մէկ սուրճի դգալ ԿԻՒԵՕԻ ԽԱԾՂԱՆ դնելով խմել բաւական է բուժելու հազը հարբուխն ու թոքախտի սկզբնաւորութիւնը։ ԽԱԾՂԱՆԸ կ'սպաննէ վընասակար միքրօպները։

Եթէ ճշմարիտ ԿՈՒՏՐՕՆ ԿԻՒԵՕԻ տեղ այս կամ այն դեղն առնել առաջարկեն ձեզ, իբր անոր չափ ազդեցիկ, զգուչացէ՛ք, չահամոլութեան համար կընեն գնագործք այդպիսի առաջարկներ։ Եթէ կուզէք վերջնականապէս բուժել Ձեր հազը, հարբուխը, անհոգութեան պատճառաւ հինցած պռոնչիթը, կուրծքի իջուածքը եւ կոկորդի բորբոքումը եւ մինչեւ իսկ դժուարաչնչութիւնն ու բաւական առաջացած թոքախտը, անպատճառ ԿԻՒԵՕԻ ԽԱԾՂԱՆ պահանջեցէք դեղարաններէն։ Այս դեղ Նորվէկիոյ Եղեւնիի խայծղանէն կարտադրուի, զոր խայծղանը լուծելի ընելու գիւտի հեղինակը Պ. ԿԻՒԵՕ կը պատրաստէ։

Այս պատճառով իր նման դեղերու ամենաազդեցիկն ու անվրէպ բժշկողն է։ Զը խաբուելու համար ուչադրութիւն ըրէք շիչերուն վրայի պիտակին որ պէտք է պարունակէ ԿԻՒԵՕ բառը Գաղ. մեծ գիրերով տպուած, ասոր տակը, Պ. ԿԻՒԵՕԻ ստորագրութիւնը կարմիր, կանանչ և մանիշակագոյն մելանով չեղակի գրուած նոյնպէս հասցէն Maison Frere, 19, rue Jacob, Paris։

Այս դեղին բժշկութիւնը օրական 20 փարայի կուգայ որ անպատճառ կը բըժշկէ հիւանդը։

Ծան. Անոնք որ խայծղանի ջուրէն չեն ախորժիր, անոր տեղ ամէն ճաչի ժամանակ 2-3 հատ ԿԻՒԵՕԻ ՔԱՓՍԻԼ կրնան կլլել, ինչ որ Նորվէկիոյ եղեւնիներու խայծղանէն պատրաստուած ըլլալով անոր բուժիչ ազդեցութիւնն ունի եւ կատարելապէս կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, որովհետեւ խայծղանը խիստ օգտակար է ստամոքսին, եւ մարմնոյ կազմուածքը ուրիշ վտանգներու դէմ կը պաշտպանէ։ ԿԻՒԵՕԻ ճշմարիտ քափսիւլները ճերմակ են որոնց իւրաքանչիւրին վրայ ԿԻՒԵՕԻ ստորագրութիւնը կայ սեւ գրով։ Թէ ԿԻՒԵՕԻ խայծղանը եւ թէ քափսիւլը ամէն դեղարաններու եւ մթերանոցներու մէջ կը ծախուին։

8—2 (4)

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեդերպուրկ
Ընկերութեան պայմանները, Մեծ Մորսքայա 37

Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ	10,666,666 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար աւելի քան	149,852,000 »
1904ի հասոյթը	64,553,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է	355,840,000 »

Ընկերութիւնը չատ նպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ հրդեհի, փոխադրութեանց վտանգներու, ամէն տեսակ արկածներու դէմ և կեանքի վրայ։ Նաև ճամբորդութեանց արկածներու դէմ ցկեանս թոչակի ապահովագրութիւն, երկաթուղիով և չոգենաւով ճամբորդութեանց արկածներու և պայմաններուն կատարելուն դէմ են։

Խնդրել Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան, Վալիտէ փողոց, Ղալաթիա։

Տնօրէն Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին
Ռ. ՀԻՐՄԻՆՉ

20—14

Օսմ. Ապահովագրական Ընդհ. Ընկերութիւն

ՀԻՄՆԵԱԼ
1892 ՕԳՈՍՏ. 2/14 ԵՒ 1310 ՍԵՖԵՐ 20 ԹՈՒԱԿԱՆԻ ՖԵՐՄԱՆՈՎ

Դիւան Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նագըլը խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, և կամ հետեւեալ հասցէներուն.—

Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Եմիշ Ճամի հրապարակ.
Պոլիս ՄՄ. Ի. Սառօք և Ռօտիզի,
Չէլիպ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ գաբու թիւ 10
Պոլիս Մ. Ս. Այմէլ օղլու,
Էմին Էօնիւ. Պահչէ գաբու, Իզմիր փողոց
Ցարութիւն էֆ. Բէչկէճեան, Այ Ստեֆանօ
Մագազիւղ, Մ. Ա. Անմէլիոէս, կայարանի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անգիոս, Մօտա ճառաէսի.
Պոլիս.— Միւնիր Պէյ. Սուլթան Համամ, Թէրազըը խան, թիւ 8, Ա. յարկ և 9
Ս. Աղամեան, Ղալաթիա, Ռնայէթ խան
Ա. Եսանիոս, Էրէնքէօյ.
Ապտի պէյ, Վէզնէճիլէր.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրժանց, թիւ 12, Թիւնէլ խան.
Ղալաթիա, Մ. Էդիէն Բրէմէզի, Թէվէքքիլ խան
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռօսսի,
Պէօյիւքտէրէ ճառաէսի. Թիւ 137.
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.
Բ. Սօմմարիբա, Բէյնիք
Ժ. Քէլլարիոս, Ղալաթիա Պարսային դէմ.
Ս. Այմէլօղլու, Պոլիս.
Իհսան պէյ, Բիւյիւք Իսմայիլ փաչա խան.

Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ 100—70

ՊԱՅՄԱՆՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ	6	Մէճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ »	3	»
ԵՌԱՄՍԵԱՅ »	1½	»
ՏԱՐԵԿԱՆ » ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ	7	»
ՁԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	30	Փր.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ ԲՈՍԴ—ԼՕՔԱԼՈՎ	18	Դհ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » »	7	Մէճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	36	Ֆր.
» ՎԵՑԱՄՍ. 18, ԵՌԱՄՍ.	9	»
» ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹՈՎ	40	»

Ի տպագրութեան Բիւզանդիոնի

Օսմ. ոսկին 108 ղրշ.— Անգլ. ոսկին 119 ղրշ.—20 ֆր. ոսկին 94½ ղրշ. է։
Ռուսիոյ 55 ղրշ.էն փոքր չկրնան ստանալ Նոյն պայմանք Կ. Պոլսոյ և Գաւառի համար
ԱՆԾԻՐ։ ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻԿ

Նամակի փոխ կ'ընդունինք՝ 20 հատ 1 ղրշ.նոց բոստակի փոխը 20 ղրշ.ի հաշուով, և մի միայն ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ։

Հասցէի փոփոխման համար, անհրաժեշտ է ղրկել երկու ղրշ., նամակի փոխով։

Բաժնեգինը ծախքը մեր վրայ է, Բոսդ—Լօքալէն զատ։ Իսկ դրամին առաքման ծախքն և ամէն պատասխանատուութիւն առաքողին վրայ են։

Ձեռքերուն և Փոխ'՛գրերուն վրայ, պէտք է որ առաքողն իրք փոխցուցած ըլլայ 20 փարայի օրինական դրամը։ Ապա թէ ոչ՝ երկու թերթ պակաս կ'ըրկուի։

Նամակներ, յօդուածներ կամ գաւառէն զրկուած Ազդերը պէտք է դրոշմուած ըլլան բաց օրինի։ Ապա թէ ոչ՝ չեն ընդունուիր։ Եկեղեցական ու բարեգործական Ծանուցումները գիծ են դրովմի տակ։

Պոլսոյ և գաւառի մէջ, ո՛չ վճարումները միայն վաւերական են որք կ'ըլլան ի փոխարէն ծաղրանին պաշտօնական թերթին՝ ստորագրուած Տնօրէնէն, ու կընքուած Լրագրին տեղական կնիքով։

Ամէն թերթ կ'ըրկուի ամէն անանց որ վերապահուելէն առաջ կանխիկ վճարած ըլլան իրենց գրկած դրամները։

Ազդանները դրուելու և դիտմամբ գրելու ամէնէն դիւրին կերպն է՝ մանաւա—բառը մը առնել, որուն բոլոր ծախքն է 20 փարա մինչեւ 100 ղրշ.։ Նամակ գրելու պէտք չկայ։ Բաւ է մանաւա—բառին կտրօնին և ոտն նշանակել բաժանորդին անունը, հասցէն, թուականն ու գումարը։ Դրամը մեզ կը հասնի, և թերթը կ'ըրկուի անվրէպ։

Ազատիկ յանձնարարութիւնք ՁԵՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻՐ։ Ձերբակալուած բաժանորդութիւնք ՕՐՆ ՕՐԻՆ կ'ղրկուին, ծանօթ թէ անծանօթ, որք՝ ալ պատկանին։

Գաւառացի բաժանորդները լաւ կ'ընեն ուրեմն եթէ կանխաւ հասցնեն բաժնեգինը, կամ Կ. Պոլսոյ մէջ մէկը ցոյց տան որուն դիմել պայմանաժամին։

Գործակալք պատասխանատու են իրենց ներկայացուցած բաժանորդներուն համար։ Ծաղրագ գործունէութեան չեն տրուած թերթին ասանցուք, բանած պայմանաժամէն իրենց մէ կ'ազատանցուի։

Չեն թերթը սովորական գնով չեն ծախուիր։

Ձեռագրերն ետ չեն տրուիր։

ՊԱՏԱՀԱԿԱՆ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ՈՒ ՆԱՄԱԿԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ կ'յիչեցնենք թէ իրենց նամակներուն կամ յօդուածներուն տակը պէտք է իրական ստորագրութիւնը դրած ըլլան, որովհետեւ ծածկանունով, յորջորջուած ստորագրութիւնով կամ լոկ սկզբնատառերով ո՛և է գրութիւն չենք հրատարակեր։

ԴԱՒԱՌԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ Դպ Բաժանորդներուն կ'յիշեցնենք թէ ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երկու ղրշ.ի նամակի ծրար անհրաժեշտ է։ Ապա թէ ոչ, ձեր հասցէն ԱՆՓՈՓՈԽ ԿԸ ՄՆԱՅ։

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՐ ՇԱՀԱՆԷ

(Զուր ֆասուլեասը՝ պէհէր օխիգ գըլէսի 2.25 ղչ.։ Թրապզօնի վէ հէվալիսի ֆասուլեասը՝ 2 ղչ. Մէճիտիյէ 20 ղրուշտան)։

Խազինէի Խասսար Շահանէէ միւպայեա օլընաճագ իքի նէվ ֆասուլեա պալասե հիզալէրինէ մուրագգամ վէ աչագ գապլարը տախի թէզգարրուր իտէն ֆիյաթլարըլա թալիպլերի էօհտէլէրինատ օլուպ մահ հալ րումինին եպկիրմի ալթընճը չարշէմպին կիւնիւ իհալէի էվվէլիյէլէրի իճրա գըլընաճագընտան, թէնզիլիւէ իթալա թալիպ օլանլարըն թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քեֆալէթնամէլի միւսթէահըալէն եէվմը մէզքիւրտէ նիհաչէթ սաաթ օնա գատար Խազինէի ճէլիլէի միւչարիլէյհատա կէլմէլէրի.

Ֆի 22 Թըրէրինէ էվվել 321 3—3

ՍԷՆ ՌԱՖԱՅԵԼԻ ԳԻՆԻ

Սէն Ռաֆայէլի գինին աննման դեղ մ'է ամէն անոնց, որք հիւանդութենէ նոր ոտքի ելած՝ տկար են, ծունկերնին կ'դողայ, անկարողութիւն կ'զգան և ստամոքսի տկարութեան պատճառաւ իրենց կերածը չեն կրնար մարսել։ Այս գինին բաղադրուած է արիւնը զօրացնող և մարսողութիւնը դիւրացնող դեղերուն ամէնէն զօրաւորներէն ու ազդեցիկներէն, հետեւաբար առողջաւէտ ազդեցութիւնը անվրէպ է։ Խիստ անուչահամ է ու քաղցրահոտ. այս պատճառաւ ամէնէն փափուկ կիները, տղաքներն ու բնաւ դեղ խմել չկրցողներն անգամ հաճութեամբ կ'խմեն զայն։ Տղայկան կիներուն ու ծծմայրերուն կ'յանձնարարուի մասնաւորապէս, որովհետեւ կաթը կ'ուժովցնէ, կ'առատացնէ և տղուն սննդառութիւնն ու անդամներուն մեծնալը կ'դիւրացնէ։ ՍԷՆ ՌԱՖԱՅԷԼԻ ԳԻՆԻՆ ո՛րչափ ալ մեծ քանակութեամբ առնուի, բնաւ վնաս չի պատճառեր։ Կեղծ չառնելու համար չիչերուն վըրայ սա գիրերը պէտք է փնտռել Vin St Raphaël։ Կ'ծախուի ամէն մեծ դեղարաններու և մթերանոցներու մէջ։ 50—36

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»ի Տնօրէնութիւնը կ'ծանուցանէ թէ իրեն ուղղուած յօդուածները, հրատարակուած ըլլան թէ ոչ, չի դարձներ։ Այս կամ այն յօդուածի հրատարակութեան [illegible] ալ չի կրնար [illegible]։ Նաև, [illegible] ո՛ և է պատասխան տալու [illegible] համար։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԱՆԽԱՐԴԱԽ ԼԱՍԹԻՔՆԵՐ

«ԲՐՕՎՕՏՆԻՔ»

Կ'յանձնարարուի ամէնուն աղէկ ուչադրութիւն ընել չուրջի սա չորս նշաններուն, և մանաւանդ 1888 ՌՈՒՍԱԿԱՆԸ կրող ԱՍՏՂԱՆԻՇԻՆ, ու վաճառատան «ԲՐՕՎՕՏՆԻՔ» անունին՝ որ ասոնցմէն գիրքերով գրուած է անոր մէջը։

Այս ընտիր և ամենադիմացկուն լասթիքը կը ծախուի, կօշիկի ամէ՛ն գըլխաւոր վաճառատուններուն և լասթիք ծախող բոլոր խանութներուն մէջ։ Ու բուն մթերանոցն է.

ՊՕԼԻՍ, ԷՆՏ. ՔԷՕԼԼԷ
Մեծ—Թիւտիւնճի խան Թիւ 4

37

ԱՊԱՔԻՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՆԻՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Մեծ քաղաքներու մէջ չատ անգամ պատահած էք անչուչտ, մանկամարդ աղջիկներու եւ գեղեցիկ տղոց, որոնք իրենց նիհար կազմուածքով, տժգոյն դէմքով եւ տղայոտ մարմնով [illegible] կը չարժեն մարդուս։ Անտարբերութեան զոհեր են ասոնք, որք կամ ազգաբնութեան հետեւանօք՝ ըստ, [illegible] եւ [illegible] ըլլալով դադրած են զարգանալէ եւ կամ հարուստ ընտանիքներու զաւակներ, որոնց մարմինը [illegible] եւ [illegible], [illegible] եւ [illegible] գրած է զիրենք։

Այս պակասը զօրացնելու, ուժովցնելու եւ անոնց [illegible] համար աղբիւր, զօրաւոր եւ միեւնոյն ժամանակ [illegible] մը պէտք էր։ Անա այս դեղը ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ է, որ ձիւթէ [illegible] խօս պարունակելով [illegible] պէտք չունենալով [illegible] է եւ [illegible]։

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ չատով կ'ազդէ եւ անհրաժեշտ դարման մ'է, [illegible] եւ [illegible], հիւանդութենէ առողջացողներու եւ [illegible] համար։

Այս գինիին բաղադրութեանը մէջ խօսէն զատ, մեծ քանակութեամբ [illegible] կայ, որուն կ'ապացուցէ, զօրացուցիչ ու վերանորոգիչ ազդեցութիւնը հանրածանօթ է։

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻԻՆ ազդեցութիւնն աշխարհի ամէն կողմն հռչակուած [illegible], չատ մը չահամոլներ անոր կեղծն ու [illegible] նմանութիւնը պատրաստած են ու կը ջանան միամիտներուն հաւատացնել թէ, անոնք ալ Նուրիի ճշմարիտ գինիին ազդեցութիւնն ունին։ Բացարձակապէս պէտք չէ հաւատալ քծնեալ այս կարգի խաբեբաներու, ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ է ՄԻԱՅՆ ԱՌՈՂՋԱՐԱՐ։

Կը ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու մեծ դեղարաններուն եւ գեղի մթերանոցներուն մէջ։

40—33

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՑԹԱՑԹԻՉ ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER MANUFACTURING Co

Սինկէրի հզօր մեքենաները զանազան [illegible] ըլլալով, իրենց [illegible] դնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր [illegible], [illegible] ու [illegible] կ'ընտրեն Սինկէրի մեքենայ [illegible] են պարծանքէ։ Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական և [illegible] ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Մասնաճիւղեր բոլոր Բաղաքաց մէջ։

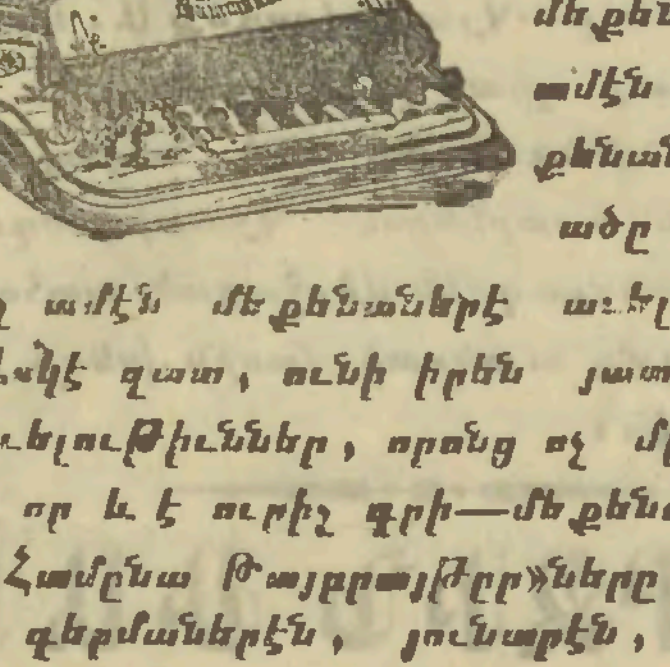
Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝ Բերա, Ճիհանգ Ճամփայ, Ղալաթիա, Սէյրանի գիծեր։

Բերա — Ճիհանգ Ճամփայ Գնմ—Մաղազէի գծեալ Թիւ 343 և 343 երկրն
Ղալաթիա — Սինկէր Խան, Թիւնէլին ետեւ. Թուամէջ կայարանին դիմաց.
Ստամպոլ — Սուլթան Համամ Թիւ 2. Սուլթան Պայազիտ Բուտովէմի Սէրասքէրին դիմաց Թիւ 18
Օսկիւտար, Ձորյի Պողաց, Թիւ 120.

Կեդրոններն ընդունելու համար վերջ նշանե աւելցնելու ըլլալով է Ընկերութեան կեդրոնատեղին վարչարանին կ'դառնալ Բերա, Ճիհանգ Ճամփայ, Թիւ 343 և 343 երկրն, Ճէյզ Օղլու Սարըճը Պէյի ասանք։ 20—9

ՀԱՄԸՆՏ ԳՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅ

Ընտրելագոյն գրի—մեքենան, որու գրածը կ'տեսնուի նոյն իսկ գրելու գործողութեան միջոցին և որու տառերը դիւրաւ կ'փոխուին մէկ լեզուէ միւսին։

«Համընտ Թայբրայթըր» գրի-մեքենան ուրիշ ամէն գրի—մեքենաներու ըածը կ'ընէ և ուրիշ ամէն մեքենաներէ աւելի աղէկ։

Ասկէ զատ, ունի իրեն յատուկ քանի առաւելութիւններ, որոնց ոչ մին կ'տեսնուի որ և է ուրիշ գրի—մեքենայի վրայ։

«Համընտ Թայբրայթըր»ները ֆրանսերէն, գերմաներէն, յունարէն, հայերէն, ռուսերէն և այլ տառերով մէկտ կարելի է տեսնել Պոնա Սէլըր և Ընկ.եան գրասենեակը,

Թիւ 4 և 5, Բիւյիւք Թիւնէլ խան Կալաթա. 50—15

ԸՆՏԻՐ ԼՈՒՑԿԻ

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնս պատիւ ունի ծանուցանել բարեկէր հասարակութեան թէ ի նպաստ Հիւանդանոցի լուցկի վաճառելու արտօնութիւն ստացած ըլլալով հրապարակ հանած է զայն, որ քիչ օրուան մէջ բաւական լաւ ընդունելութիւն գտած է։ Ուստի, կ'յանձնարարուի որ ամէն տան համար անհրաժեշտ համարուած իր տեսակին մէջ առաջին եղող սոյն լուցկին գործածել յօգուտ բազմակարօտ Հաստատութեանս, որոյ վաճառման կեդրոնատեղին է Պոլիս, Եէնի Ճամի փողոց, Շիրին խան Մարտիկ էֆ. Շիրինեանի վաճառատունը։

(Ղեկ. Հոգաբարձութեան)

ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (58)

ԼՈՒԻ ԺԱՔՕԼԻՕ

Կորսուած՝ Ովկիանոսին Վրայ

ԴԻՐՔ ԵՐԿՐՈՐԴ.— Բ. ՄԱՍ

ՄՈՆՏԻ ՆԵՂՈՒՑԻՆ ՎԱԳՐԵՐԸ

Դ.

—Դուն ալ, ըսաւ Բօրնիք Լանժալէի՝ ի նշան բարեկամութեան կռնակ մ'իջեցնելով որ կրնար եզ մ'սպաննել, անգամ մ'ալ եթէ բարեկամի մը նաւը մտած ատենդ չփութաս բարեկամական աղջոնը տալ, նաւուն նկուղը պիտի նետեմ քեզ։

—Եթէ գիտնայի թէ դուն էիր, անչուչտ չպիտի թերանայի այդ հաճելի պարտականութեան մէջ, բայց հաւատա որ միտքէս անգամ չէր անցներ թէ ա՛յս հոյակապ նաւուն նաւապետն եղած ես։

—Լաւ ուրեմն, բարեկամներս, քանի որ գիպուածը մեզ ամէնքս ալ միացուց հոս, կ'խոստանամ որ չատ գեղեցիկ ճամբորդութիւն մը պիտի կրնանք ընել. նաւուն ամբարանոցը լեցուն է. այս իրիկուան ընթրիքին ատեն ճաչակը պիտի կըրնանք առնել հոչակաւոր ուտելիքներուն։ Հիմակ ամէն ոք ազատ է ուզածին պէս չարժիլ մինչեւ իրիկուան զանգակը։

Կէս գիչերուան մօտ, Կոօլառ որուն Բօրնիք լաւ մը խմցուցեր էր, իրենց բարեկամութեան դաչինքը կնքելու համար, վերջապէս կրցաւ խցիկը դառնալ և փառաւոր քուն մը քաչել. միւս չորս մարդիկը չարունակեցին խմել նաւապետի երգեր երգելով, մինչեւ որ ա՛լ գաւաթնին լեցնելու ուժ չունենալով իրարու ետեւէ սեղանին տակն ինկան։ Սարանկա որ մինչեւ այն ատեն անկիւն մը կծկտած կեցած էր, սուլիչի մը միջոցաւ սուլիւն մ'արձակեց, որու վրայ 12 չինացի նաւաստիներ իրենց քով վազեցին։ Սարանկա հրամայեց որ երեք սպաներն և Լանժալէն իրենց խցիկները տանին, և ինքն ստանձնեց նաւուն հրամանատարութիւնը։ Ժամանակ էր, զբօսանաւուն տիրէն իսկ կ'մանէր Սօնտի կղզիներուն նեղուցներուն մէջ, ուր բազմաթիւ ժայռաւոր կղզիներուն մէջէն փորձ նաւապետ մը միայն կրնայ առաջնորդել նաւն անվտանգ, աչալուրջ հսկողութեամբ։

Ե.

Ակնարկ մը նետեցէք Ովկիանիոյ այն մասին վրայ որ կ'տարածուի Մալեզիայէն մինչեւ Փիլիպպեաններ, իր մէջ պարունակելով Ճավան, Սումաթրան, Փիլիպպեան կղզիները, Պօրնէօ, Պալէ, Լօմպօք և զանոնք չրջապատող միլիոնաւոր կղզեակներ ու կղզեակներ որոնք իրենք ալ չրջապատուած են բոսոր արտադրող պղպջակներու (մադրեպորեան) չրջաւանական գործունէութեան արդիւնք եղող ժայռաստաներէ։ Այս բոլոր երկիրներն անչուչտ Մալեզիացիներն են ահաւոր կործանումի մը ենթարկուած անհուն ցամաքի մը։ Ոչ մէկ տեղ կ'տեսնուին Բնութեան զայրոյթին այս աւերման հոյակապ հետքերը.—5—600 ոտք բարձրութեամբ հսկայ ժայռեր որոնք վիմեթարի կամուրջի մը կամարներուն պէս փռուած են, և որոնց տակէն ծովը կը հոսի անդադար եռալով, չարունակ կոտրելով մանչիւններով որոնք կարծես անդունդներուն խորերէն կուգան. մէկ քանի մղոն տարածութեամբ անսանձ յորձանուտներ որոնք իրենց մէջ կ'առնեն նաւերը, կ'դարձնեն զանոնք, կ'ջախջախեն, կ'կտորտեն, հազարաւոր կտոր կ'ընեն և երբեք երեւան չեն հաներ անոնց ոչ իսկ մէկ բեկորը. ընդծովեայ խորունկ քարանձաւներ որոնց մէջ ծովը կ'գահավիժի մռնչելով որպէս թէ աչխարհիս կեդրոնը իջնէր. կոտորակ կղզիներ որոնց վրայ երբեք մարդկային ոտք մը չպիտի կրնայ կոխել, որովհետեւ անոնց խառնիխուռ դէպի երկինք կ'նայի մինչ ասոր ծայրը ալիքներուն վրայ կ'հանգչի. վերջապէս միլիոնաւոր վիմաւանքներ կարծես մէկ մէկու հետ կ'կապին այս բոլոր եղական հրէչութիւնները որոնց վրայ չարունակ կ'փչրուին ովկիանոսին ջուրերը՝ լօհլի ընելով իրենց յաւիտենական ու միօրինակ հեծեծանքը։ Գիչերուան դէմ երբ ստուարահար նաւորդը կանգ կառնէ այս կողմերը՝ լսած նաւուն սպասելով, կարծես իր ականջին կ'ենթարկէ հսկայ ուրուականներ որոնք կուգան կ'պարեն կործանած ցամաքի մը վիթխարի ճառագայթներուն մէջտեղ։

Հոդ, անզուսպ անպաշտ հետաքրքրութիւններէ բոլորովին զերծ տեղուոյ մը մէջ է որ կ'գտնուի Եէն կղզին, դարուոր բնակարանը Բուանկներու, գեաերու և ծովահեններուն։ Դէպի հոդ կ'դիմէր փառաւէտն Լի—Ուանկ որ այդ գերագոյն իշխանութիւնը ձեռք բերել յուսալով անբեկանելի կերպով ահաւոր մահուան մը գիրկը կ'դիմէր։ Եթէ Բօրնիքի յանձնուէր Լէ—Լու զբօսանաւը գիչեր ատեն այդ վտանգաւոր վիմաւանքներուն մէջէն առաջնորդելու հոգը, ապահովաբար առաջին գիչերէն իսկ նոյն սիրուն զբօսանաւը պիտի ջախջախուէր։ Բայց Սարանկա մասնաւոր հրահանգներ ստացած էր. կ'հրոկէր... և ամէն բան լաւ կ'երթար։ Բօրնիք ցորեկին կ'հրամայէր նաւուն, իսկ Մալեզիացին գիչերը։ Արեւը ծագելուն երբ Պրըգանեըցի նաւազը, Բօրնիք, կամըրջակին վրայ կ'ելլէր—մինչ նաւազները նաւուն յորդարանը կ'ընէին—ձեռքերը չփելով կ'ըսէր իր Լանժալէ բարեկամին.

—Հիանալի՛ չոգենաւ, աքանչելի նաւազներ։

Ու սակայն կէտ մը կար որ կ'սկսէր զինքը մտահոգութեան մատնել։ Ո՛ւր կ'երթար այսպէս նաւը, ըստ բախտի, այս անհուն, լոյծ դաչտին վրայ, և ի՞նչ կերպով պիտի վերջանար այս ուղեւորութիւնը։ Սարանկա դիտակ մը պէս համր կ'մնար։ Ամէն անգամ որ հարցում մը կ'ըլլար իրեն, սա անփոփոխ պատասխանը կուտար.

—Բան մը չգիտեմ, տիրոջս հրամանները կ'գործադրեմ։

Լանժալէ ալ քիչ մը կ'զարմանար թէ ինչո՞ւ Կոօլառ որ երբեք գաղտնիք մը չունէր իրմէ, այս մասին բացարձակապէս լուռ կ'մնար։ Բայց իրապէս Լանժալէ չատ մեծ կարեւորութիւն մը չէր ընծայեր այս պարագային։ Տանէյան և Բուժօլ, պաշտօնի վրայ չգտնուած ատենները չարունակ թղթէր կ'խաղային, փոխադարձաբար մէկ մէկու ապուշնդ կամ ուրիշ ըմպելիք հրամցնելու պայմանաւ, և յաղթող թէ յաղթուող կ'խմէին մէկզմէկու կենացը իրենց սիրելի այդ ըմպելիքներն որ առատօրէն կ'մատակարարուէին նաւուն մառաննէն։ Երկուքն ալ չափազանց գոհ էին այս ուղեւորութենէն, և արդէն իսկ ինքզինքնին ծովակալներ եղած կ'կարծէին, քանի որ ամէն տեսակ ուտելիքներ և ըմպելիքներ, պղպջակ, թամպիա, խոհուէ և ուրիշ ամէն բան առատօրէն ունէին իրենց տրամադրութեան տակ. ուստի մինչ կը ճնկէին մէկզմէկու կենաց, մաղթելով որ անվերջանալի ըլլայ այս ճամբորդութիւնը։ Մտքի այս վիճակին մէջ բնական է որ այդ բարի նաւազները բնաւ հոգ չընէին թէ ո՛ւր կ'երթայ իրենց նաւը. արդէն իսկ Տանէյանի համոզումն այն էր թէ ծովը չոգենաւերուն համար եղած էր և չոգենաւերն ալ ծովուն. հետեւաբար անոնց պաշտօնն էր չարունակ ծովերուն վրայ պտըտիլ։ Այնպէս որ եթէ երբեք Բուժօլ հարցնէր իր ընկերոջ թէ արդեօք ո՞ւր կ'երթայ իրենց նաւը.

—Տէ՛ր աղօրմեա, ո՞ւր պիտի երթայ, պտոյտ կ'ընենք, կ'պատասխանէր Տանէյան յաղթական չեչտով մը։

Այսուհանդերձ Բօրնիք որ իբրեւ նաւուն հրամանատար, ինքզինքը պատասխանատու կ'նկատէր և իբր այն կ'պարծենար, վերջ ի վերջոյ զայրոյթ զգաց տիրոջ գաղտնապահութենէն, և որոչեց ամէն միջոց ի գործ դնել այդ գաղտնիքն երեւան հանելու համար. ի զուր Լանժալէ կատակելով կ'ըսէր անոր.

—Ի՞նչ հոգ կ'ընես, քանի որ գաղտնի պաչտօն մ'ունինք կատարելիք, երբ տարիքս գիտնայիր, այն ատեն ա՛լ գաղտնիք չպիտի ըլլար։

Բարիզցիին այս զուարթ խօսքերը չէին համոզեր Բօրնիքը որ իր պըրթանեցիի խորամանկութեամբ կ'վախնար որ անպատճառ ծուղակ մը կ'նիւթուի իրենց չուրջը, որ ապահովաբար նպաստաւոր չպիտի ըլլար իրենց, քանի որ խնամով գաղտնի կ'պահուէր։

—Բաւ Կոօլառ բարեկամիդ հոս գըտնուիլը, կ'ըսէր Լանժալէի, լաւ նչան մը չերեւար ինծի, մանաւանդ որ չարունակ փակուած կ'մնայ կապկապէմ Լի—Ուանկի հետ որ նոյնպէս վստահութիւն չի ներշնչեր ինծի։ Ի՞նչ դաւ կ'նիւթեն մէկտեղ. պէտք չէ՞ր որ նաւ նստած ատեննին իսկ քովս գային և ըսէին. «Նաւապե՛տ, ահա մեր ծրագիրը, որուն գործադրութեան համար ձեր աջակցութեան պէտք ունինք։» Զեմ գիտեր նոյն իսկ թէ նաւն ի՛նչ ուղղութեան պիտի հետեւի. որովհետեւ այդ խափշիկ Սարանկան է որ ամէն առտու կ'ցուցնէ ինծի հետեւելիք ճամբան։ Կէսօրէն կ'ցուցնեմ նաւուն գտնուած տեղը քարտէսի մը վրայ, և ինքն ալ իր կարգին նոյն գիչերը նաւուն հետեւած ճամբան կ'նչանակէ պզտիկ քարտէսի մը վրայ զոր իր քով կ'պահէ, և առանց ուրիշ ո և է բացատրութեան տալու կ'ըսէ. «Բառորդ ատաբճան մը աւելի դէպ ի արեւելք՝ մինչեւ կէս գիչեր։» Երէկ ալ ճիշդ այս բանը ըրաւ։ Ցետոյ կ'երթայ հանգիստ մը անկիւն մը կ'կծկի կ'նստի, ձուկի մը պէս համր։ Ըսէ, բնակա՞ն է ասիկա։

Լանժալէ պատասխան մը չէր գտներ այս խօսքերուն։ Նաւ նստելնուն չորրորդ իրիկունը Բօրնիք որ միչտ այս խնդրոյն վրայ կ'մտածէր, Լանժալէն իր խցիկը տարաւ լուրջ և մտահոգ դէմքով մը։

—Ուչադրութեամբ ինծի մտիկ ըրէ, ըսաւ. կ'ուզեմ խօսիլ ծանօթ խնդրոյն վրայ։

—Արդեօք նոր բա՞ն մը կայ, հարցուց Լանժալէ կէս մը վախցած, որովհետեւ Պրըգանըցիին մտահոգութիւններն իր վրայ ալ ազդեր էին։

—Ո՛չ, նոր բան չկայ, և ճիշդ ատոր վրայ է որ կ'ուզեմ քեզի հետ խօսիլ։

—Զա՛ր սատանայ, ըսաւ Լանժալէ քիչ մ'ապահովուած. ուրեմն ծանր բան մ'ըլլալու է։

—Մի՛ ծաղրե՛ր, կարծեմ թէ գաղտնիքը գտայ. փորձանքը Տանէյանի, Բուժօլի և իմ գլուխս պիտի պայթի։

—Զեմ հասկնար։

—Հիմա կ'հասկնաս... մեր մեկնումին նախորդ գիչերը, այդ սատանայաժամ Կոօլառը ձերբակալել չտուա՞ւ Մ. Պարթէսն և Ցնօֆ բարեկամ երկու Զինացիները, քերեւ Նոր Քալէտոնիոյ թիարանէն փախստականներ։

(Շար.)